

Īpašais ziņojums

Savvaļas apputeksnētāju aizsardzība ES: Komisijas iniciatīvas nav devušas rezultātus

EIROPAS
REVĪZIJAS
PALĀTA

Saturs

	Punkts
Kopsavilkums	I–VI
Ievads	01–08
Eiropas Savienībā samazinās apputeksnētāju skaits	01–04
ES iniciatīvas ar mērķi aizsargāt savvaļas apputeksnētājus	05–08
Revīzijas tvērums un pieeja	09–12
Apsvērumi	13–64
ES satvaram saistībā ar savvaļas apputeksnētājiem bija maza ietekme uz iznīkšanas apturēšanu	13–22
ES bioloģiskās daudzveidības stratēģijā līdz 2020. gadam nav iekļautas konkrētas darbības, kas vērstas uz savvaļas apputeksnētājiem	14–17
Apputeksnētāju iniciatīva neveicināja izmaiņas galvenajās politikas jomās un pasākumos	18–20
Apputeksnētāju iniciatīvai trūkst pārvaldības un kontroles mehānismu	21–22
Bioloģiskās daudzveidības un lauksaimniecības politikā nav iekļautas konkrētas savvaļas apputeksnētāju aizsardzības prasības	23–40
Komisija neizmantoja dažas no bioloģiskās daudzveidības saglabāšanas pasākumos pieejamajām iespējām	24–31
KLP nav ietvertas konkrētas uz savvaļas apputeksnētājiem attiecināmas tiesību normas	32–40
Tiesību akti par pesticīdiem ietvēra medus bišu aizsardzības pasākumus, taču daži no tiem netiek piemēroti	41–64
ES tiesību akti par AAL paredz medus bišu aizsardzību	42–45
Medus bišu riska novērtēšanas procedūra pašlaik nav saskaņota ar juridiskajām prasībām	46–56
ES satvars deva iespēju dalībvalstīm arī turpmāk piešķirt ārkārtas atļaujas izmantot aizliegtus AAL, kas ir kaitīgi apputeksnētājiem	57–64
Secinājumi un ieteikumi	65–69

Pielikums

**I pielikums. Vadlīnijās noteiktie testi par toksiskumu
apputeksnētājiem**

Akronīmi un saīsinājumi

Glosārijs

Komisijas atbildes

Revīzijas darba grupa

Grafiks

Kopsavilkums

I Apputeksnētāji pārnes putekšņus no ziedu vīrišķajām struktūrām uz sievišķajām, nodrošinot augu apaugļošanu un vairošanos. Tie palielina pārtikas daudzumu un kvalitāti un galu galā nodrošina cilvēku apgādi ar pārtiku. Pieaugot apdraudējumam, ko rada cilvēka darbība, jo īpaši pāreja uz intensīvo lauksaimniecību un pesticīdu un mēslošanas līdzekļu izmantošana, savvaļas apputeksnētāju skaits un daudzveidība Eiropas Savienībā samazinās.

II Komisija ir ieviesusi pasākumus, kas ietekmē savvaļas apputeksnētājus tādās jomās kā vide, pesticīdu izmantošana, lauksaimniecība, kohēzija, pētniecība un inovācija. Komisija 2018. gada jūnijā publicēja apputeksnētāju iniciatīvu, kurā ir uzskaitītas vairākas darbības galveno savvaļas apputeksnētāju apdraudējumu novēršanai.

III Mēs nolēmām veikt revīziju par Komisijas īstenoto pieeju savvaļas apputeksnētu aizsardzībai, lai sniegtu ieguldījumu 2021.–2022. gadā plānotajā tiesību aktu atjaunināšanā tādās jomās kā bioloģiskā daudzveidība, lauksaimniecība un pesticīdi.

IV Revīzijā mēs pārbaudījām, vai Komisijas īstenotā pieeja savvaļas apputeksnētāju aizsardzībai ES ir konsekventa. Mēs vērtējām, cik lielā mērā Komisijas satvars attiecībā uz savvaļas apputeksnētājiem palīdzēja apturēt to skaita un daudzveidības samazināšanos un vai Komisija izmantoja bioloģiskās daudzveidības saglabāšanas pasākumus, kā arī pasākumus, kas pieejami saskaņā ar kopējo lauksaimniecības politiku un tiesību aktiem par pesticīdiem, lai risinātu nepieciešamību aizsargāt savvaļas apputeksnētājus.

V Mēs konstatējām, ka Komisija kopumā neizmanto konsekventu pieeju savvaļas apputeksnētāju aizsardzībai ES. Mēs atklājām trūkumus galvenajās ES politikas jomās, kas pievēršas galvenajiem savvaļas apputeksnētāju apdraudējumiem, un secinājām, ka apputeksnētāju iniciatīva neparedz instrumentus un mehānismus, ar kuriem šos trūkumus novērst.

VI Pamatojoties uz saviem konstatējumiem, formulējam ieteikumus Eiropas Komisijai:

- o izvērtēt nepieciešamību ES bioloģiskās daudzveidības stratēģijai līdz 2030. gadam paredzētajā turpmākajā rīcībā un pasākumos iekļaut īpašus pasākumus attiecībā uz savvaļas apputeksnētājiem;

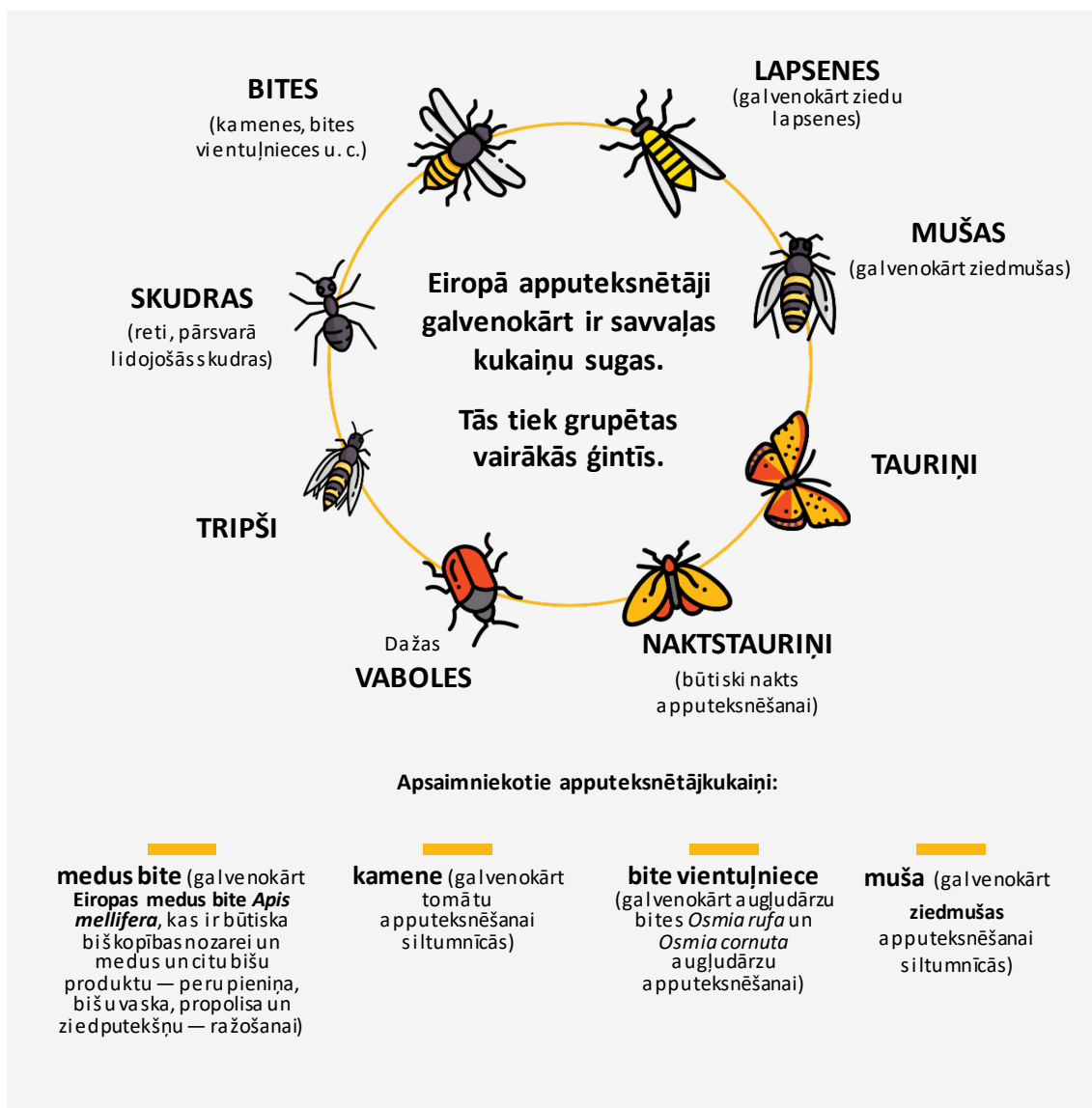
- labāk integrēt savvaļas apputeksnētāju aizsardzībai paredzētās darbības ES politikas instrumentos, kas pievēršas bioloģiskās daudzveidības saglabāšanai un lauksaimniecībai;
- uzlabot savvaļas apputeksnētāju aizsardzību pesticīdu riska novērtēšanas procesā.

Ievads

Eiropas Savienībā samazinās apputeksnētāju skaits

01 Apputeksnētāji ir dzīvnieki, kas pārnes putekšņus no ziedu vīrišķajām struktūrām uz sievišķajām, nodrošinot augu apaugļošanu un vairošanos. Eiropā mītošie apputeksnētāji galvenokārt ir kukaiņi, piemēram, bites (tostarp kameņes, medus bites un bišu vientuļnieču sugas), lapsenes, ziedmušas, tauriņi, naktstauriņi, vaboles un citas mušas. Lielākā daļa apputeksnētājkukaiņu ir savvaļas sugas, bet dažas sugas tiek audzētas to ekonomiskās vērtības dēļ (sk. [1. attēlu](#)).

1. attēls. Apputeksnētāji Eiropas Savienībā

02 Apputeksnētāji ir ļoti svarīgi dabai un cilvēcei. Eiropas Savienībā no kukaiņu veiktās apputeksnēšanas dažādā mērā ir atkarīgas gandrīz četras piektdaļas mērenās klimata joslas savvaļas ziedu un kultūraugu. ES finansētā projektā tika lēsts, ka apputeksnētājkukaiņu ikgadējais devums Eiropas lauksaimniecībā ir aptuveni 15 miljardi EUR¹. Apputeksnētāji palielina pārtikas daudzumu un kvalitāti un galu galā nodrošina mūsu apgādi ar pārtiku².

03 Pēdējās desmitgadēs ES ir samazinājies savvaļas apputeksnētāju skaits un daudzveidība. 2016. gadā veiktajā apputeksnētāju stāvokļa vispārējā novērtējumā³ tika secināts, ka cilvēku darbības radīto draudu, tostarp klimata pārmaiņu, palielināšanās dēļ savvaļas apputeksnētāju skaits samazinās. 2019. gada pasaules mēroga novērtējuma ziņojumā par kukaiņiem⁴ tika apstiprināta negatīvā tendence attiecībā uz kukaiņu skaitu kopumā — izmiršana draud vairāk nekā 40 % kukaiņu sugu. Visvairāk skartās kukaiņu sugas ir tauriņi, naktstauriņi, bites un vaboles.

04 Pasaules Ekonomikas forums⁵ 2020. gadā bioloģiskās daudzveidības zudumu atzina par vienu no pieciem lielākajiem globālajiem ilgtermiņa riskiem. Tajā tika konstatēts, ka apputeksnētāju iznīkšanas dēļ notiek pāreja no tādu kultūraugu audzēšanas, kuros ir daudz barības vielu (augļi, dārzeņi un rieksti, kuriem visiem ir vajadzīgi apputeksnētāji), uz tādu pamata kultūraugu audzēšanu, kuriem ir augsta enerģētiskā vērtība, bet maz barības vielu (piemēram, rīsi, kukurūza, kvieši, sojas pupas un kartupeļi). Galvenie iznīkšanas cēloņi, kas cita starpā ir dzīvotņu zudums, ko rada pāreja uz intensīvo lauksaimniecību, un pesticīdu un mēslošanas līdzekļu izmantošana, ir atspoguļoti [2. attēlā](#).

¹ Potts S. et al, “*Status and trends of European pollinators. Key findings of the STEP project*”, 14.1.2015.

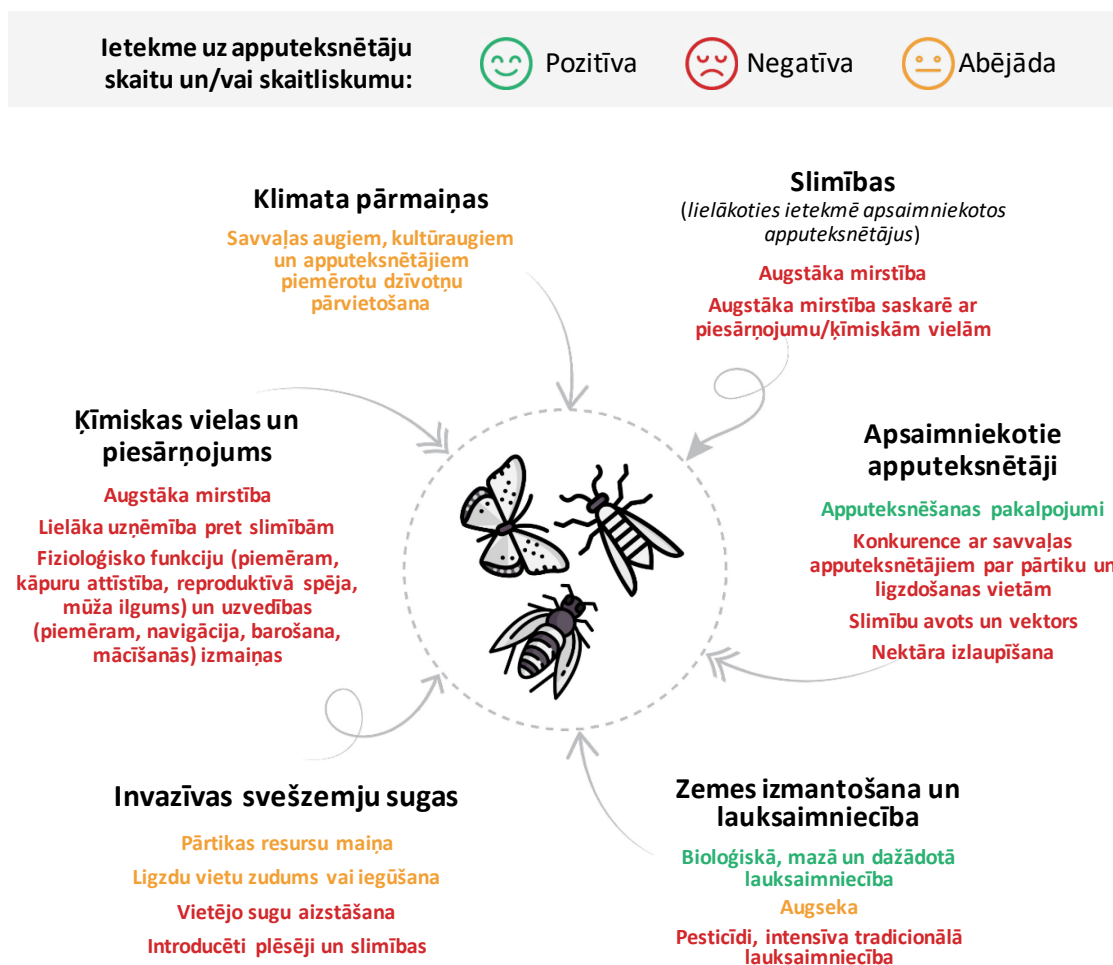
² FAO, “*The power of pollinators: why more bees means better food*”, 24.8.2016.
L. A. Garibaldi et al, “*Mutually beneficial pollinator diversity and crop yield outcomes in small and large farms*”, *Science Magazine*, 2016. g.

³ IPBES, “*The assessment report of the Intergovernmental Science-Policy Platform on Biodiversity and Ecosystem Services on pollinators, pollination and food production*”, 2016. g.

⁴ Sanchez-Bayo F., A.G. Wyckhuys K. “*Worldwide decline of the entomofauna: A review of its drivers*”, 31.1.2019.

⁵ Pasaules Ekonomikas forums, “*2020. gada ziņojums par globālajiem riskiem*”, 15. izdevums, 15.1.2020.

2. attēls. Dažādu virzītājspēku ietekme uz apputeksnētājiem

Avots: ERP, pamatojoties uz IPBES sniegto informāciju.

ES iniciatīvas ar mērķi aizsargāt savvaļas apputeksnētājus

05 ES bioloģiskās daudzveidības stratēģijā līdz 2020. gadam⁶ ir izklāstīts Eiropas satvars prioritārai rīcībai bioloģiskās daudzveidības jomā, un tas attiecas arī uz savvaļas apputeksnētājiem. Turklāt Komisija ir ieviesusi pasākumus, kas saskaņā ar pašreizējām politikas jomām un tiesību aktiem ietekmē savvaļas apputeksnētājus tādās jomās kā vide, pesticīdu izmantošana, lauksaimniecība, kohēzija, pētniecība un inovācija (sk. [3. attēlu](#)). Lielākā daļa šo pasākumu ir netieši un vērsti uz apputeksnētājiem labvēlīgu dzīvotņu aizsardzību vai izveidošanu, uz pārtikas resursu nodrošināšanu vai

⁶ Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai “Mūsu dzīvības garantija, mūsu dabas kapitāls – bioloģiskās daudzveidības stratēģija līdz 2020. gadam”, COM(2011) 0244 galīgā redakcija.

invazīvu svešzemju sugu kontroli. Daži no tiešajiem pasākumi attiecas tikai uz medus bitēm kā apsaimniekotiem apputeksnētājiem.

3. attēls. Komisijas galvenie pienākumi tiesību aktu, politikas un iniciatīvu jomā

DARBĪBAS, KAS VĒRSTAS UZ...

...savvaļas apputeksnētājiem

- ES apputeksnētāju iniciatīva
- Programma *LIFE* (sugas)
- Dzīvotņu direktīva (sugas)
- *Natura 2000* tīkls
- Pētniecības projekti (Septītā pamatprogramma un "Apvārsnis 2020")

...apsaimniekotajiem apputeksnētājiem..galvenajiem virzītājspēkiem

- ES atbalsts biškopībai (valstu biškopības programmas)
- Pētniecības projekti
- Riska novērtēšanas shēma par pesticīdu ietekmi uz medus bitēm
- Bišu veselības pasākumi:
 - Regula, ko piemēro bitēm paredzētajām veterinārajām zālēm, tostarp ES maksimāli pieļaujamajam zāļu atlieku daudzumam medū
 - ES references laboratorija bišu veselības jomā
 - Tiesību akti, kas attiecas uz dzīvu bišu tirdzniecību un importu
 - Apmācības programmas "Labāka apmācība nekaitīgai pārtikai" ietvaros (2011.–2017. gads)
- Pētniecības projekti (Septītā pamatprogramma un "Apvārsnis 2020")
- Dzīvotņu zudums
 - ES bioloģiskās daudzveidības stratēģija laikposmam līdz 2020. gadam
 - Dzīvotņu direktīva un Putnu direktīva (dzīvotnes)
 - Programma *LIFE* (dzīvotnes)
 - *Natura 2000* tīkls
- Invazīvas svešzemju sugas
 - Regula par invazīvām svešzemju sugām (Āzijas sirsenis)
- Dzīvotņu zudums un intensīvā lauksaimniecība
 - Savstarpējā atbilstība
 - Zaļināšana
 - Agroviides un klimata pasākumi
 - Citi pasākumi: bioloģiskā lauksaimniecība, *Natura 2000* maksājumi, neienesīgās investīcijas, zināšanu pārnese, lauksaimniecisko konsultāciju pakalpojumi, sadarbības pasākumi un EIP, konkrētas uzaugļiem un dārzeniem attiecināmas darbības programmas
- Ķīmisku vielu izmantošana
 - Regula par augu aizsardzības līdzekļu laišanu tirgū
 - Darbības ar mērķi ierobežot medus bitēm kaitīgu darbīgo vielu izmantošanu un pārraudzīt citu darbīgo vielu ietekmi uz medus bitēm

			
Vides ĢD	Pētniecības un inovācijas ĢD	Lauksaimniecības un lauku attīstības ĢD	Veselības un pārtikas nekaitīguma ĢD

Avots: ERP, pamatojoties uz Komisijas sniegto informāciju.

06 Komisija 2018. gada jūnijā publicēja Komisijas paziņojumu "ES apputeksnētāju iniciatīva"⁷ (apputeksnētāju iniciatīva), kam pievienots Komisijas dienestu darba dokuments. Apputeksnētāju iniciatīvā, kurai nav juridiska spēka, tika atzīta krasā savvaļas apputeksnētājkukaiņu skaita un daudzveidības samazināšanās Eiropas Savienībā un vajadzība pēc ES rīcības šīs problēmas risināšanai. Tajā ir ietverts arī

⁷ Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai, COM(2018) 395 final, 1.6.2018.

darbību saraksts laikposmam līdz 2020. gadam, un to mērķis ir veicināt trīs ilgtermiņa mērķu sasniegšanu:

- uzlabot par apputeksnētāju iznīkšanu pieejamās zinātniskās informācijas bāzi,
- novērst galvenos apputeksnētāju apdraudējumus un
- uzlabot iesaistīto pušu sadarbību.

Pasākumi, kas ierosināti ar mērķi novērst galvenos savvaļas apputeksnētāju apdraudējumus, ir vērsti uz dzīvotņu, tostarp lauksaimniecības un pilsētu dzīvotņu, saglabāšanu, kā arī uz pesticīdu un invazīvu svešzemju sugu ietekmes mazināšanu.

07 Komisija 2019. gada beigās nāca klajā ar Eiropas zaļo kursu⁸ — pasākumu kopumu, kuru mērķis ir atbalstīt Eiropas pāreju uz ilgtspējīgu attīstību un oglekļneitralitāti līdz 2050. gadam. Tā mērķis ir saglabāt ES dabas kapitālu.

08 Pēc tam, kad palielinājās sabiedrības informētība par apputeksnētājkukaiņu iznīkšanu, iedzīvotāji 2019. gadā uzsāka Eiropas iniciatīvu par bišu aizsardzību⁹. Konkrēti, šajā iniciatīvā Komisija tika aicināta pakāpeniski pārtraukt pesticīdu izmantošanu ES lauksaimniecībā un atbalstīt lauksaimnieku pāreju uz ilgtspējīgu lauksaimniecības praksi. Saskaņā ar 2020. gada janvārī publicēto ceļvedi¹⁰ vadošie zinātnieki uzskata, ka pesticīdu izmantošanas mazināšana un ainavu dažādošana var sekmēt kukaiņu populāciju saglabāšanu un atjaunošanu. Viņi uzsvēra situācijas steidzamību, norādot, ka ir pietiekami daudz informācijas par dažiem galvenajiem kukaiņu iznīkšanas cēloņiem, lai nekavējoties formulētu risinājumus.

⁸ Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Eiropadomei, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai “[Eiropas zaļais kurss](#)”, COM(2019) 640 final.

⁹ Eiropas pilsoņu iniciatīva “[Glābiet bites un lauksaimniekus! Virzībā uz bitēm draudzīgu lauksaimniecību veselīgai videi](#)”, 30.9.2019.

¹⁰ Harvey, J.A., Heinen, R., Armbrrecht, I. et al., “[International scientists formulate a roadmap for insect conservation and recovery](#)”, *Nature Ecology & Evolution*, 6.1.2020.

Revīzijas tvērums un pieeja

09 Mēs nolēmām veikt revīziju par ES rīcību, kuras mērķis ir pievērsties jautājumam par savvaļas apputeksnētāju iznīkšanu, jo šī problēma kļūst arvien nopietnāka, kā arī, ņemot vērā Komisijas paziņojumu par savvaļas apputeksnētājiem (sk. **06.** punktu). Izvēlējamies veikt revīziju tagad, lai palīdzētu: sagatavot un apspriest 2021. gadam plānoto darbību sarakstu jaunās ES bioloģiskās daudzveidības stratēģijas līdz 2030. gadam ietvaros; izveidot novērtēšanas sistēmu par dalībvalstu kopējās lauksaimniecības politikas (KLP) stratēģiskajiem plāniem 2022.–2027. gadam; un pārskatīt riska novērtēšanas metodiku saistībā ar pesticīdu ietekmi uz bitēm.

10 Revīzijas galvenais jautājums bija šāds: “Vai Komisijas īstenotā pieeja savvaļas apputeksnētāju aizsardzībai ES ir konsekventa?” Lai atbildētu uz šo jautājumu, mēs pārbaudījām, vai Komisija saistībā ar savvaļas apputeksnētājiem ir ieviesusi satvaru, kas:

- 1) palīdzēja apturēt to skaita un daudzveidības samazināšanos;
- 2) ļāva Komisijai koordinēt bioloģiskās daudzveidības saglabāšanas un lauksaimniecības politikas pasākumus, kuru mērķis bija tos aizsargāt;
- 3) iekļāva apputeksnētāju aizsardzības pasākumus tiesību aktos par pesticīdiem un tos piemēroja.

11 Revīzijas darba gaitā mēs:

- vācām revīzijas pierādījumus, pārskatot tiesību aktus, stratēģiskos dokumentus un vadlīnijas, kā arī attiecīgos novērtējumus un ziņojumus;
- nosūtījām aptaujas anketas un intervējām četru Komisijas ģenerāldirektorātu (Vides ģenerāldirektorāta, Lauksaimniecības un lauku attīstības ģenerāldirektorāta, Veselības un pārtikas nekaitīguma ģenerāldirektorāta un Pētniecības un inovācijas ģenerāldirektorāta) un Eiropas Pārtikas nekaitīguma iestādes darbiniekus;
- aptaujājām darbiniekus no piecām attiecīgajām Eiropas organizācijām, kas pārstāv ražotājus un nevalstiskās organizācijas (*BirdLife*, Profesionālo lauksaimniecības organizāciju un Lauksaimniecības kooperatīvu ģenerālās konfederācijas komiteja, Eiropas Kultūraugu aizsardzības asociācija, *Pollinis* un *PanEurope*), un apspriedāmies ar zinātniskajiem ekspertiem, lai labi izprastu riskus un apstiprinātu mūsu konstatējumus.

12 Mūsu darbs bija vērsts uz bioloģiskās daudzveidības saglabāšanu, lauksaimniecību un pesticīdu izmantošanu (sk. **04.** punktu). Mēs nerevidējām pasākumus, kas īpaši pievērsās vides piesārņojuma un klimata pārmaiņu ietekmei un invazīvu svešzemju sugu kontrolei. Mēs nerevidējām arī pasākumus, kas tieši attiecas uz medus bišu veselību un biškopības nozari (sk. **3. attēlu**), jo tos piemēro tikai attiecībā uz apsaimniekotiem apputeksnētājiem. Mēs pievērsāmies Komisijas rīcībai un veiktajiem pasākumiem, bet neapmeklējām dalībvalstis un nepārbaudījām valstu īstenotos pasākumus. Šī revīzija papildina un tika veikta saskaņā ar mūsu darbu par lauksaimniecības zemes bioloģisko daudzveidību, augu aizsardzības līdzekļiem, *Natura 2000* un klimata pārmaiņām¹¹.

¹¹ “Lauksaimniecības zemes bioloģiskā daudzveidība: KLP maksājumi nav apturējuši bioloģiskās daudzveidības samazināšanos” (īpašais ziņojums Nr. 13/2020); “Augu aizsardzības līdzekļu ilgtspējīga lietošana: ierobežots progress risku novērtēšanā un samazināšanā” (īpašais ziņojums Nr. 05/2020); “*Natura 2000* tīkla pilna potenciāla īstenošanai jāiegulda vairāk darba” (īpašais ziņojums Nr. 01/2017).

Apsvērumi

ES satvaram saistībā ar savvaļas apputeksnētājiem bija maza ietekme uz iznīkšanas apturēšanu

13 ES satvars ietver Komisijas paziņojumu par ES bioloģiskās daudzveidības stratēģiju līdz 2020. gadam, ko apstiprināja Padome un Parlaments, un Komisijas paziņojumu par apputeksnētāju iniciatīvu. Mēs pārbaudījām, kā šie dokumenti ietekmēja savvaļas apputeksnētāju aizsardzību un saglabāšanu.

ES bioloģiskās daudzveidības stratēģijā līdz 2020. gadam nav iekļautas konkrētas darbības, kas vērstas uz savvaļas apputeksnētājiem

14 ES bioloģiskās daudzveidības stratēģijas līdz 2020. gadam mērķis ir apturēt bioloģiskās daudzveidības un ekosistēmu pakalpojumu zudumu ES. Komisija pieņēma stratēģiju 2011. gadā, un tā attiecas uz laikposmu līdz 2020. gadam. Saskaņā ar Komisijas sniegto informāciju četri no sešiem stratēģijā noteiktajiem mērķiem netieši sniedz labumu savvaļas apputeksnētājiem ES (sk. [1. izcēlumu](#)).

1. izcēlums

ES bioloģiskās daudzveidības stratēģija 2011.–2020. gadam

ES bioloģiskās daudzveidības stratēģijā līdz 2020. gadam ir iekļauti seši mērķi nolūkā apturēt bioloģiskās daudzveidības zudumu un ekosistēmu pakalpojumu degradāciju, un tie ir:

- 1) pilnībā īstenot dabas direktīvas (Dzīvotņu direktīvu un Putnu direktīvu);
- 2) saglabāt un uzlabot ekosistēmas un to pakalpojumus;
- 3) palielināt lauksaimniecības un mežsaimniecības ieguldījumu bioloģiskajā daudzveidībā;
- 4) nodrošināt zvejas resursu ilgtspējīgu izmantošanu;
- 5) apkarot invazīvas svešzemju sugas;
- 6) pastiprināt rīcību, lai risinātu globālo bioloģiskās daudzveidības krīzi.

Komisija uzskatīja, ka 1., 2., 3. un 5. mērķis ir labvēlīgs savvaļas apputeksnētājkukaiņiem un to ekosistēmu pakalpojumiem Eiropas Savienībā.

15 Stratēģijas 2015. gada vidusposma pārskatā¹² tika secināts, ka kopš 2010. gada ir turpinājies bioloģiskās daudzveidības zudums un ekosistēmu pakalpojumu degradācija ES, un apputeksnēšana ir minēta kā viens no visvairāk degradētajiem ekosistēmu pakalpojumiem, jo īpaši kokaugiem klātās platībās un mežos, tīreļos un vietās, kur aug krūmi, kā arī pļavās. Par labvēlīgiem savvaļas apputeksnētājiem tika uzskatīti četri mērķi, un pārskatā tika ziņots, ka no tiem savlaicīgi tiek īstenots 5. mērķis. Pārējo trīs mērķu novērotais progress ir nepietiekams (1. un 2. mērķis) vai nenozīmīgs (3. mērķis).

16 EVA savā 2019. gada ziņojumā par Eiropas vides stāvokli norādīja, ka deviņi no 13 konkrētajiem politikas mērķiem, kurus paredzēts īstenot 2020. gadā Eiropas bioloģiskās daudzveidības un dabas aizsardzības, saglabāšanas un uzlabošanas jomā, kopumā 2020. gadā netiks savlaicīgi sasniegti¹³. Deviņos mērķos bija ietvertas ES aizsargātās sugas un dzīvotnes, parastās sugas (putni un tauriņi) un ekosistēmu

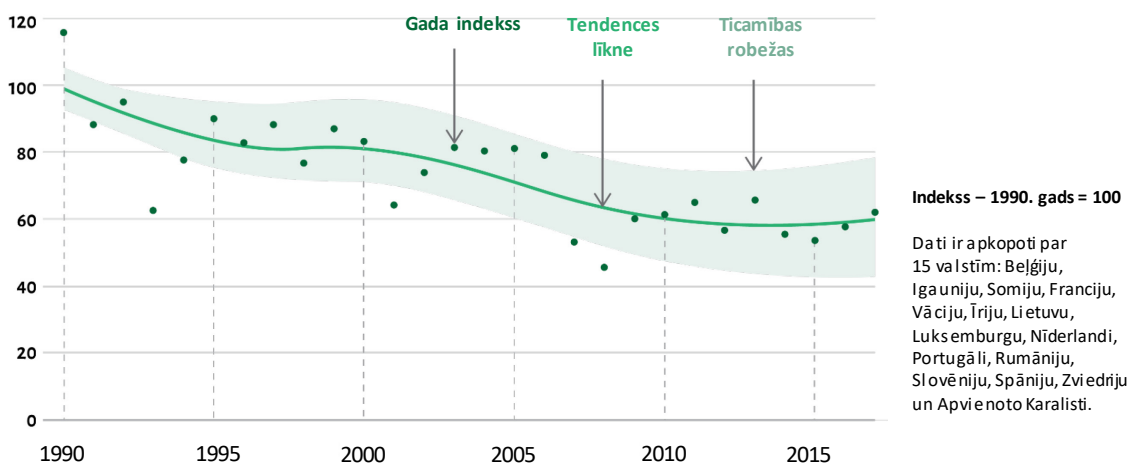
¹² Komisijas ziņojums Eiropas Parlamentam un Padomei “[Starpposma pārskats par ES bioloģiskās daudzveidības stratēģiju līdz 2020. gadam](#)”, COM(2015)0478 final, 2.10.2015.

¹³ EVA, “[Vide Eiropā — stāvoklis un perspektīvas 2020](#)”, pilns ziņojums, ES.1. tabula. Kopsavilkums par iepriekšējām tendencēm, perspektīvām un izredzēm izpildīt politikas mērķus/uzdevumus, 12. lpp.

stāvoklis un pakalpojumi, kas ir iekļauti ES bioloģiskās daudzveidības stratēģijā līdz 2020. gadam. Komisija pašlaik veic stratēģijas izvērtējumu un plāno publicēt ziņojumu 2020. gada beigās.

17 Tā kā nav datu par citām kukaiņu sugām, par tauriņiem pieejamie monitoringa dati var sniegt informāciju par daudzu citu kukaiņu statusu ES. Saskaņā ar Eiropas tauriņu monitoringa shēmu ES dalībvalstis apkopo datus par 17 pļavas tauriņu sugām. Eiropas Vides aģentūra (EVA) šos datus izmanto, lai aprēķinātu Eiropas pļavas tauriņu indeksu. Indekss rāda, ka uzraudzīto tauriņu populācija kopš 1990. gada ir samazinājusies par 39 %, un tas liecina par ievērojamu zudumu, lai gan kopš 2013. gada situācija acīmredzami ir stabilizējusies (sk. [4. attēlu](#)).

4. attēls. Pļavas tauriņu indekss, 1990.–2017. g.

Avots: ERP, pamatojoties uz EVA datiem.

Apputeksnētāju iniciatīva neveicināja izmaiņas galvenajās politikas jomās un pasākumos

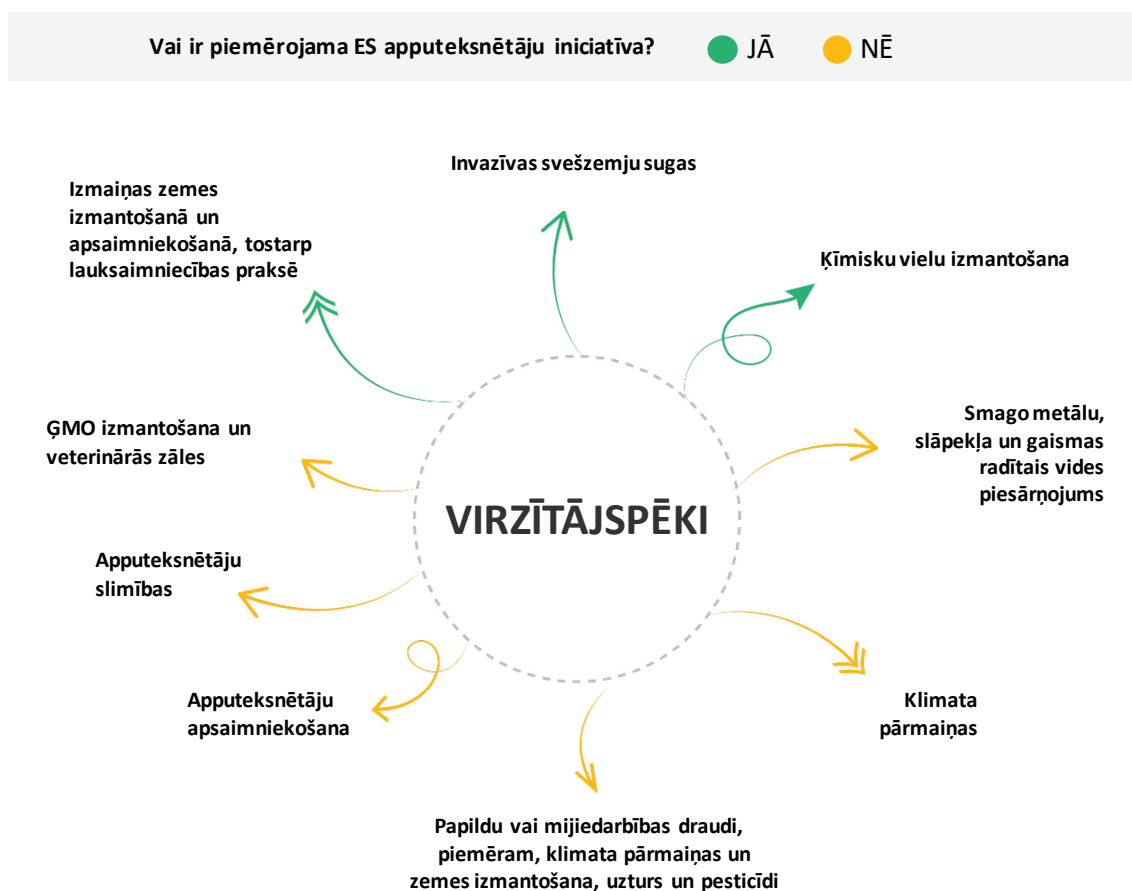
18 Komisija 2018. gadā atzina, ka, lai novērstu savvaļas apputeksnētāju iznīkšanu, izmantojot Komisijas paziņojumu par savvaļas apputeksnētājiem, nepieciešama ES rīcība (sk. [06.](#) punktu). Apputeksnētāju iniciatīvas galvenais mērķis bija palielināt esošo instrumentu, politikas un tiesību aktu efektivitāti vides, pesticīdu izmantošanas, lauksaimniecības, kohēzijas, kā arī pētniecības un inovācijas jomā. Tā kā apputeksnētāju iniciatīva ir Komisijas paziņojums, ar to netika izveidots tiesiskais regulējums savvaļas apputeksnētājkukaiņu aizsardzībai un atjaunošanai ES un netika ierosināta konkrētu finanšu resursu piešķiršana.

19 Apputeksnētāju iniciatīvā uzmanība tika vērsta uz trim apputeksnētāju iznīkšanas virzītājspēkiem, kuriem tā noteica īpašas darbības; tie ir:

- dzīvotņu zudums pilsētu un lauksaimniecības ainavās;
- pesticīdu izmantošana;
- invazīvas svešzemju sugas.

Darbību sarakstā nebija iekļauti pasākumi attiecībā uz citiem *IPBES* ziņojumā konstatētajiem tiešajiem apdraudējumiem (sk. **5. attēlu**). Saskaņā ar paziņojumu daži no šiem virzītājspēkiem (piemēram, klimata pārmaiņas) tiek risināti citu ES politikas jomu ietvaros un ar darbībām, kas nav iekļautas iniciatīvā. Dažās jomās, piemēram, gaismas piesārņojuma jomā, Komisija nevarēja ierosināt pasākumus, jo tobrīd bija veikts maz pētījumu. Apputeksnētāju slimībām bija negatīva ietekme galvenokārt uz apsaimniekotajiem apputeksnētājiem, tāpēc šis faktors revīzijā nav iekļauts.

5. attēls. Apputeksnētāju iznīkšanas virzītājspēki

Avots: ERP, pamatojoties uz *IPBES* un Komisijas datiem.

20 Apputeksnētāju iniciatīvā bija ietverta 31 darbība:

- 10 darbības attiecās uz zināšanu uzlabošanu par apputeksnētājiem un to iznīkšanu,
- 14 darbības pievērsās trim galvenajiem iznīkšanas virzītājspēkiem, un
- septiņas darbības — sabiedrības informēšanai par šo jautājumu.

Deviņas no 14 ierosinātajām darbībām apputeksnētāju iznīkšanas galveno virzītājspēku novēršanai ir vērstas uz pašreizējām politikas jomām un pasākumiem bioloģiskās daudzveidības un dabas aizsardzības, lauksaimniecības un pesticīdu jomā (4.A–4.C, 5.A–5.C, 7.A–7.C darbība). Šīs darbības neveicināja izmaiņas politikas jomās un pasākumos. Dažos gadījumos Komisija darbību jau bija veikusi pirms darbību saraksta publicēšanas (sk. [2. izcēlumu](#)).

2. izcēlums

Apputeksnētāju iniciatīva ne vienmēr veicināja izmaiņas galvenajās politikas jomās un pasākumos

- Saskaņā ar 4.C darbību dalībvalstīm savos prioritārās rīcības plānos *Natura 2000* teritoriju apsaimniekošanai jānosaka prioritāri pasākumi attiecībā uz apputeksnētāju sugām un dzīvotnēm. Komisija un dalībvalstis 2018. gadā izstrādāja 2021.–2027. gada plānu veidni, kurā šāda prasība netika iekļauta (sk. [29. punktu](#)).
- 5.C darbībā dalībvalstis tiek aicinātas savos KLP stratēģiskajos plānos 2022.–2027. gadam ņemt vērā apputeksnētāju aizsardzību, un Komisija – iekļaut apputeksnētāju rādītāju KLP veikuma un uzraudzības sistēmā. 2018. gada jūnijā publicētajos tiesību aktu priekšlikumos par KLP pēc 2020. gada Komisija nav iekļāvusi nevienu atsauci uz apputeksnētājiem. Pašlaik dalībvalstis gatavo KLP stratēģiskos plānus bez jebkādiem norādījumiem par apputeksnētāju apsvērumu integrēšanu.
- 7.C darbība paredz, ka Komisijai ir pilnībā jāaizliedz trīs neonikotinoīdu lietošana ārpus telpām. Aizliegums bija spēkā jau no 2018. gada maija — pirms apputeksnētāju iniciatīvas publicēšanas. Šīs darbības iekļaušana plānā nesniedza nekādu pievienoto vērtību.

Apputeksnētāju iniciatīvai trūkst pārvaldības un kontroles mehānismu

21 Vides ģenerāldirektorāts (Vides ĢD) vada apputeksnētāju iniciatīvas vispārējo īstenošanu un ir tieši atbildīgs par 24 no 31 darbības. Veselības un pārtikas nekaitīguma ģenerāldirektorātam (SANTE ĢD) jāveic četras darbības, bet dalībvalstīm — pārējās trīs darbības. Citi Komisijas ģenerāldirektorāti¹⁴ darbības līdzvada vai piedalās apspriedēs.

22 Komisija norīkoja ierēdni pilnas slodzes darbam Vides ĢD, lai risinātu jautājumus saistībā ar apputeksnētāju iniciatīvu. Komisija lēsa, ka arī SANTE ĢD darbinieki, kas bija iesaistīti darbībās ar mērķi aizsargāt apputeksnētājus no ietekmes, ko rada pesticīdu lietošana, deva ieguldījumu vienas pilnas slodzes apmērā. Mēs konstatējam, ka Komisija nav skaidri noteikusi iesaistīto Komisijas ģenerāldirektorātu uzdevumus un pienākumus. Līdz revīzijai Komisija nebija rīkojusi sanāksmes par norises gaitu ar attiecīgajām ieinteresētajām personām, kā arī nebija noteikusi uzraudzības un ziņošanas kārtību, lai pārskatītu darbību progresu. Komisija nav izvirzījusi mērķus vai kritērijus, lai novērtētu, vai darbību īstenošanas rezultātā ir sasniegti noteiktie mērķi.

Bioloģiskās daudzveidības un lauksaimniecības politikā nav iekļautas konkrētas savvaļas apputeksnētāju aizsardzības prasības

23 Mēs pārbaudījām ES bioloģiskās daudzveidības saglabāšanas pasākumos un KLP ietvertos savvaļas apputeksnētājkukaiņu aizsardzības pasākumus. Attiecībā uz bioloģiskās daudzveidības saglabāšanu mēs pārbaudījām Dzīvotņu direktīvu, tostarp sugu monitoringu *Natura 2000* teritorijās. Izvērtējot KLP, mēs analizējām galvenos pasākumus, kas vērsti uz vides mērķu sasniegšanu, — gan laikposmā no 2014. līdz 2020. gadam īstenotos pasākumus, gan laikposmam no 2021. līdz 2027. gadam ierosinātos pasākumus.

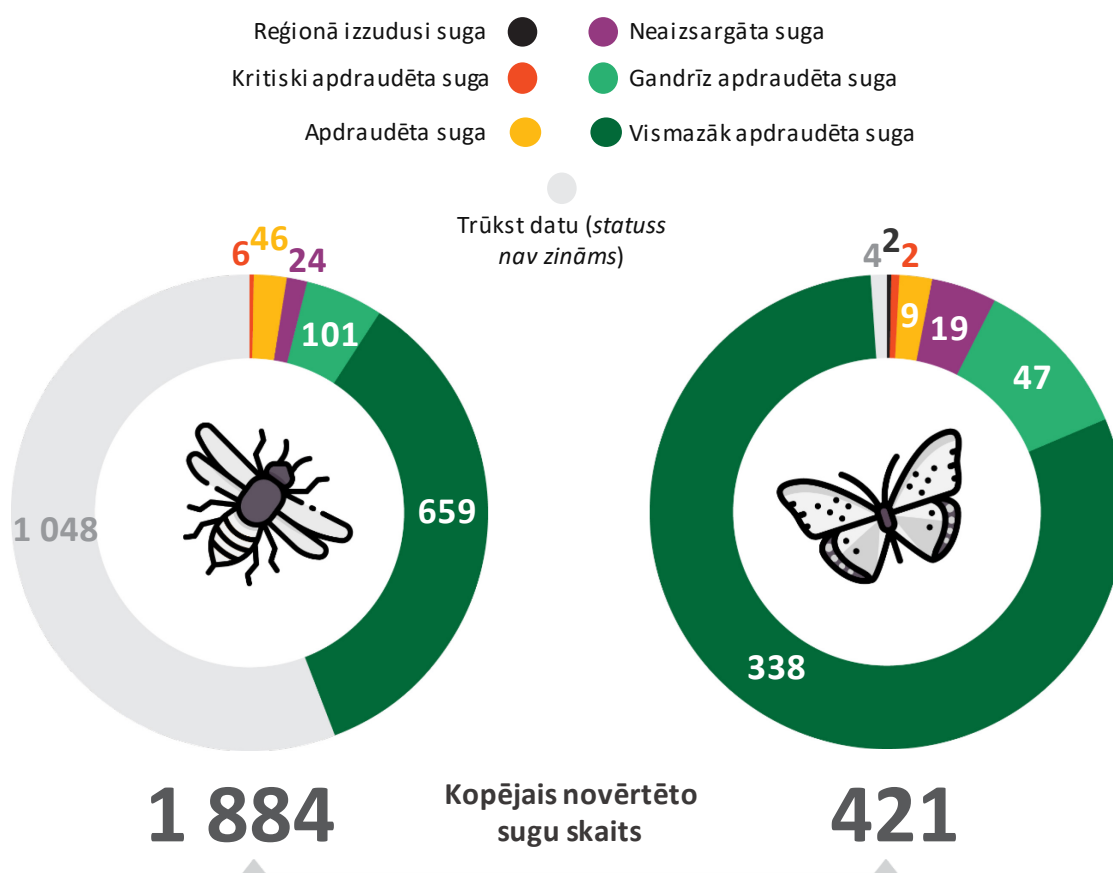
Komisija neizmantoja dažas no bioloģiskās daudzveidības saglabāšanas pasākumos pieejamajām iespējām

24 1964. gadā Starptautiskā Dabas aizsardzības savienība (*IUCN*) ieviesa apdraudēto sugu sarkano grāmatu. Sarkanās grāmatas ir bioloģisko sugu aizsardzības statusu saraksti. Komisija finansēja Eiropas tauriņu sarkanās grāmatas izveidi 2010. gadā un

¹⁴ Lauksaimniecības un lauku attīstības ĢD, Veselības un pārtikas nekaitīguma ĢD, Pētniecības un inovācijas ĢD, Kopīgais pētniecības centrs un Starptautiskās sadarbības un attīstības ĢD.

bišu sarkanās grāmatas izveidi 2014. gadā¹⁵. Šie divi novērtējumi liecina, ka ES ir aptuveni 1900 bišu sugu un 421 tauriņu suga. Piemēram, 659 bišu sugas ir klasificētas kā vismazāk apdraudētās sugas, bet sešas — kā izzūdošas sugas. Tomēr nav pieejama informācija par 1048 bišu sugu aizsardzības statusu (sk. [6. attēlu](#)). IUCN novērtēšanas process paredz, ka sarkano grāmatu termiņš beidzas pēc 10 gadiem, un sarkanās grāmatas, ja tās netiek atjauninātas, nevar izmantot kā tendenču rādītājus laika gaitā. Komisija mūs informēja, ka tā plāno atjaunināt abas sarkanās grāmatas, kā arī publicēt jaunas sarkanās grāmatas par ziedmušām un naktstauriņiem.

6. attēls. Bišu un tauriņu aizsardzības statuss Eiropas Savienībā

Avots: ERP, pamatojoties uz Eiropas bišu un tauriņu sarkanajām grāmatām.

25 Komisija un dalībvalstis īsteno ES bioloģiskās daudzveidības saglabāšanas politiku, izmantojot Dzīvotņu direktīvu un Putnu direktīvu, kuras dēvē arī par dabas direktīvām.

¹⁵ Van Swaay C. et al., “*European Red List of Butterflies*”, 2010. g., Eiropas Savienības Publikāciju birojs. Nieto A. et al., “*European Red List of Bees*”, 2014. g., Eiropas Savienības Publikāciju birojs.

Dzīvotņu direktīva¹⁶ ir pieņemta 1992. gadā, un tās mērķis ir veicināt retu, apdraudētu vai endēmisku dzīvotņu, dzīvnieku sugu un augu sugu saglabāšanu. Direktīvā ir iekļautas 56 savvaļas apputeksnētājkukaiņu sugas. 42 no tām ir tauriņu sugas, bet pārējās — naktstauriņu un vaboļu sugas. Četras no 11 tauriņu sugām, kas sarkanajā grāmatā ir norādītas kā sugas, kas ES (izņemot Horvātiju) ir kritiski apdraudētas un apdraudētas, aizsargā Dzīvotņu direktīva. Direktīvā nav iekļauta neviena no 52 kritiski apdraudētajām un apdraudētajām bišu sugām, un tas ietekmē to aizsardzībai pieejamās monitoringa un finansēšanas iespējas.

26 Dzīvotņu direktīvā ir noteikts, ka dalībvalstīm ik pēc sešiem gadiem ir jāziņo Komisijai par Dzīvotņu direktīvā¹⁷ paredzēto saglabāšanas pasākumu īstenošanu, tostarp jāsniedz informācija par aizsargājamo dzīvotņu un sugu aizsardzības statusu. Līdz ar to informācija par savvaļas apputeksnētājkukaiņiem, uz kuriem attiecas šī direktīva, ir pieejama ik pēc sešiem gadiem. EVA apkopo dalībvalstu paziņotos datus un sniedz to kopsavilkumu ziņojumā par dabas stāvokli. Jaunākais mūsu revīzijas laikā pieejamais ziņojums tika publicēts 2015. gadā¹⁸, un tas neietvēra nevienu atsauci uz aizsargāto tauriņu, naktstauriņu vai vaboļu aizsardzības statusu. Ziņojumā ir citēts neatkarīgs pētījums par tauriņiem sešās ES valstīs un reģionos ārpus *Natura 2000* teritorijām, un šajā pētījumā ir secināts, ka tauriņu skaits aizsargājamajās teritorijās samazinās tādā pašā tempā kā tauriņu skaits ārpus šīm teritorijām¹⁹. Ziņojumā arī norādīts, ka *Natura 2000* teritorijām ir pozitīva ietekme uz tauriņu speciālistsugu skaitu.

27 Komisija kopš 2008. gada izstrādā ES rīcības plānus atlasītām sugām un dzīvotnēm, lai palīdzētu dalībvalstīm tās saglabāt. Piemēram, 2012. gadā Komisija publicēja ES rīcības plānu attiecībā uz kritiski apdraudētām tauriņu sugām — balteni *Colias myrmidone* —, un tajā ir izklāstīti īpaši saglabāšanas un atjaunošanas pasākumi, ko dalībvalstis veic brīvprātīgi. Mēs konstatējam, ka ES rīcības plāns neietekmēja šīs tauriņu sugas iznīkšanu. 2018. gadā baltenim *Colias myrmidone* Eiropas Savienībā bija vājš aizsardzības statuss (sk. **3. izcēlumu**).

¹⁶ Padomes 1992. gada 21. maija Direktīva 92/43/EEK par dabisko dzīvotņu, savvaļas faunas un floras aizsardzību (OV L 206, 22.7.1992., 7. lpp.).

¹⁷ Padomes Direktīva 92/43/EEK, 17. pants.

¹⁸ EVA, “Pārskats par dabas stāvokli Eiropas Savienībā: sagatavots pēc ziņojumiem par dabas direktīvu īstenošanu 2007.–2012. gadā”, Tehniskais ziņojums nr. 2/2015, 2015. g.

¹⁹ Pellissier V. et al., “The impact of Natura 2000 on non-target species, assessment using volunteer-based biodiversity monitoring”, EVA — Eiropas Bioloģiskās daudzveidības tematiskais centrs, Tehniskais ziņojums nr. 4/2014, 2014. g.

3. izcēlums

Baltenis *Colias myrmidone*

Baltenis *Colias myrmidone* ir vienīgā Dzīvotņu direktīvā un Eiropas tauriņu sarkanajā grāmatā iekļautā kritiski apdraudētā tauriņu suga. Kopš 2012. gada jautājums par šīs tauriņu sugas iznīkšanu papildus saglabāšanas un atjaunošanas pasākumiem, ko dalībvalstis iekļāvušas *Natura 2000* teritoriju apsaimniekošanā, tiek risināts ar īpašu ES rīcības plānu²⁰. Komisija nepiešķir dalībvalstīm konkrētus finanšu resursus, kuru mērķis būtu īstenot ES rīcības plānus par sugām.

Šajā rīcības plānā ir uzskaitīta virkne darbību, kas dalībvalstīm jāievieš, un saskaņā ar to dalībvalstīm jāizveido konkrēta balteņa *Colias myrmidone* papildu monitoringa kārtība. Līdz šim Komisija nav novērtējusi nedz dalībvalstu veiktās darbības, nedz to ieviestos konkrētos monitoringa pasākumus.

Saskaņā ar datiem, kas pieejami par *Natura 2000* teritorijām, šā tauriņa aizsardzības statuss 2018. gadā septiņās no 11 dalībvalstīm, kurās tas ir reģistrēts, joprojām bija nepietiekams vai vājš. Pārējās četrās valstīs statuss nebija zināms²¹.

28 Komisija 2019. gada oktobrī publicēja pirmo rīcības plānu dzīvotnes uzturēšanai un atjaunošanai daļēji dabiskajās kaļķakmens pļavās un krūmāju platībās. ES rīcības plānā ir atzīts, ka šī dzīvotne ir ļoti svarīga savvaļas apputeksnētāju sugām, un tās saglabāšana ir iekļauta plāna vispārējos mērķos. Komisija nav definējusi konkrētas darbības vai pasākumus, kas jāveic, lai šo mērķi sasniegtu, kā arī nav minējusi nekādas uzraudzības un izvērtēšanas prasības.

29 Daudzgaļu prioritārās rīcības plāni (PRP) ir stratēģiskās plānošanas instrumenti *Natura 2000* teritoriju apsaimniekošanai. Dalībvalstis apraksta savas bioloģiskās daudzveidības saglabāšanas un dabas aizsardzības vajadzības, pasākumus ar mērķi tās risināt un PRP ietvertās finansēšanas prasības. Dzīvotņu direktīvā noteikts, ka dalībvalstīm saskaņā ar Komisijas finanšu shēmu ik pēc septiņiem gadiem jānosūta Komisijai atjaunināti PRP. Saskaņā ar apputeksnētāju iniciatīvu dalībvalstīm jāievieš pasākumi, kas attiecas uz PRP iekļautajām svarīgajām apputeksnētāju dzīvotnēm. Komisija un dalībvalstis 2018. gada aprīlī apstiprināja 2021.–2027. gada PRP veidni, taču tajā netika iekļautas uz apputeksnētājiem attiecināmas prasības.

²⁰ Eiropas Komisija, “*Action Plan for the Conservation of the Danube Clouded Yellow Colias myrmidone in the European Union*”, 13.4.2012.

²¹ Dati ir pieejami tīmekļa vietnē <https://www.eea.europa.eu/themes/biodiversity/state-of-nature-in-the-eu/article-17-national-summary-dashboards/conservation-status-and-trends>.

30 Viens no ES vides un klimata pasākumu finansēšanas instrumenta (programma *LIFE*) mērķiem ir palīdzēt izstrādāt un īstenot ES politiku dabas un bioloģiskās daudzveidības jomā, tostarp saglabāt un atjaunot Dzīvotņu direktīvā uzskaitīto sugu populācijas. Dalībvalstis un Komisija līdzfinansē konkrētus programmas *LIFE*²² projektus. Aptuveni ceturtdaļa programmas *LIFE* projektu attiecas uz dzīvotnēm. Komisija uzskata, ka apputeksnētāju saglabāšanas vajadzību risināšana, pievēršoties dzīvotnēm, kopumā salīdzinājumā ar citām pieejām varētu būt efektīvāka, tostarp izmaksu ziņā. Tā kā šie projekti nav vērsti uz apputeksnētājiem, Komisija ne vienmēr uzrauga vai novērtē to ietekmi uz apputeksnētāju sugām. Tikai 22 no 5065 programmas *LIFE* 1992.–2018. gada periodā finansētajiem projektiem bija konkrēti paredzēti apputeksnētāju populāciju un apputeksnēšanas pakalpojumu aizsardzībai un atjaunošanai.

31 Kopš 2018. gada programmas *LIFE* ietvaros ir iespējams finansēt projektus, kas vērsti uz sugām, kuras Eiropas vai starptautiskajās sarkanajās grāmatās ir klasificētas kā kritiski apdraudētas vai apdraudētas. Revīzijas laikā neviena projekta mērķis nebija aizsargāt Dzīvotņu direktīvā nenorādītās apdraudēto bišu un tauriņu sugas.

KLP nav ietvertas konkrētas uz savvaļas apputeksnētājiem attiecināmas tiesību normas

32 Gandrīz pusi ES teritorijas aizņem lauksaimniecības zeme. EVA ir secinājusi, ka “kopš 20. gadsimta 50. gadiem tradicionālā lauku saimniecību pārvaldība, kas deva priekšroku dažādām ainavām, dzīvotnēm un augu un dzīvnieku sugām, tika aizstāta ar strauju lauksaimniecības industrializāciju, kurai raksturīga plaši izplatīta lauksaimniecības metožu intensifikācija”²³. Intensīvā lauksaimniecība veicina apputeksnētāju iznīkšanu²⁴. Aptuveni 38 % no kopējā ES budžeta 2014.–2020. gadam ir piešķirti lauksaimniecības atbalstam, un KLP ir bijusi “īpaši nozīmīga Eiropas ainavu un to dabas veidošanā”²⁵. Vairāku 2014.–2020. gada KLP instrumentu, jo īpaši savstarpējās atbilstības, zaļināšanas maksājumu shēmas un agrovides un klimata

²² Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) Nr. 1293/2013 par vides un klimata pasākumu programmas (*LIFE*) izveidi (OV L 347, 20.12.2013., 185. lpp.).

²³ EVA, *SOER 2015, Agriculture Briefing*, 15.11.2016.

²⁴ IPBES, “*The assessment report of the Intergovernmental Science-Policy Platform on Biodiversity and Ecosystem Services on pollinators, pollination and food production*”, 2016. g.

²⁵ EVA, *SOER 2020*, 13. nodaļa “*Environmental pressures and sectors*”, 295. lpp.

pasākumu, mērķis ir aizsargāt un uzlabot bioloģisko daudzveidību (sk. [3. attēlu](#)). Taču nav ieviestas konkrētas tiesību normas, kas aizsargātu savvaļas apputeksnētājus.

33 Savstarpējā atbilstība nodrošina saikni starp KLP maksājumiem un to, kā lauksaimnieki ievēro pamatprasības (obligātās pārvaldības prasības (OPP), ko piemēro visiem lauksaimniekiem neatkarīgi no tā, vai viņi saņem ES finansējumu), kā arī laba lauksaimniecības un vides stāvokļa standartus (LLVS, taču tie neattiecas uz lauksaimniekiem mazo lauksaimnieku atbalsta shēmās)²⁶. Ar vidi saistītās OPP izriet no Dabas resursu un Ūdens direktīvās²⁷ noteiktajām juridiskajām saistībām. LLVS mērķis ir nodrošināt, ka lauksaimnieki lauksaimniecības zemē aizsargā augsni, ūdeni, ainavas iezīmes, dzīvotnes un savvaļas dzīvniekus un augus. Mūsu neseno novērtējumu par savstarpējās atbilstības ietekmi uz lauksaimniecības zemes bioloģisko daudzveidību sk. [4. izcēlumā](#).

²⁶ Eiropas Parlamenta un Padomes 2013. gada 17. decembra Regula (ES) Nr. 1306/2013 par kopējās lauksaimniecības politikas finansēšanu, pārvaldību un uzraudzību un Padomes Regulu (EEK) Nr. 352/78, (EK) Nr. 165/94, (EK) Nr. 2799/98, (EK) Nr. 814/2000, (EK) Nr. 1290/2005 un (EK) Nr. 485/2008 atcelšanu (OV L 347, 20.12.2013., 549. lpp.), II pielikums.

²⁷ Padomes 1991. gada 12. decembra Direktīva 91/676/EEK attiecībā uz ūdeņu aizsardzību pret piesārņojumu, ko rada lauksaimnieciskās izcelsmes nitrāti (OV L 375, 31.12.1991., 1. lpp.).

4. izcēlums

Īpašais ziņojums Nr. 13/2020 “Bioloģiskā daudzveidība lauksaimniecības zemēs: KLP maksājumi nav apturējuši bioloģiskās daudzveidības samazināšanos”

Savstarpējās atbilstības sistēmas OPP komponents neradīja lauksaimniekiem papildu stimulus saglabāt un vairot bioloģisko daudzveidību lauksaimniecības zemēs, jo šīs prasības dublē spēkā esošos noteikumus.

Vislielākais potenciāls lauksaimniecības bioloģiskās daudzveidības atbalstīšanā ir LLVS standartiem, kas attiecas uz buferjoslu izveidi gar ūdenstecēm (1. LLVS), minimālo augsnes segumu (4. LLVS), zemes apsaimniekošanu, lai ierobežotu augsnes eroziju (5. LLVS), augsnes organisko vielu satura saglabāšanu (6. LLVS) un ainavas elementu saglabāšanu (7. LLVS), taču tiesiskais regulējums nodrošina dalībvalstīm lielu elastību noteikt to saturu. Lielākoties maksājumu aģentūras pārbauda 1–2 % lauku saimniecību, uz kurām attiecas LLVS standarts, un piemēro sankcijas aptuveni 1 % pārbaudīto saimniecību.

Ziņojumā secināts, ka daži savstarpējās atbilstības standarti varētu sniegt būtisku ieguldījumu bioloģiskajā daudzveidībā, taču šie standarti nesniedz pietiekamu stimulu. Nedz Komisija, nedz dalībvalstis nav izmērījušas savstarpējās atbilstības ietekmi uz bioloģisko daudzveidību.

34 Komisija 2013. gadā ieviesa zaļināšanas maksājumu, lai uzlabotu KLP vides rādītājus, paredzot trīs lauksaimniecības prakses, kas lauksaimniekiem jāievēro: kultūraugu dažādošana (lauksaimniekiem, kuriem ir vairāk nekā 10 hektāri aramzemes), ilggadīgo zālāju vai ekoloģiski nozīmīgu platību uzturēšana (ENP — lauksaimniekiem, kuriem ir vairāk nekā 15 hektāri aramzemes). 2017. gadā ERP publicēja ziņojumu par zaļināšanu²⁸. Ziņojumā secināts, ka zemo zaļināšanas prasību dēļ šis pasākums būtiski nemainīja apsaimniekošanas praksi. Mūsu ziņojumā par lauksaimniecības zemju bioloģisko daudzveidību ir arī konstatēts, ka zaļināšanas ietekme uz bioloģisko daudzveidību ir neliela (sk. [5. izcēlumu](#)).

²⁸ ERP īpašais ziņojums Nr. 21/2017 “Zaļināšana: sarežģītāka ienākumu atbalsta shēma, kas vēl nav efektīva vides aizsardzības ziņā”.

5. izcēlums

Īpašais ziņojums Nr. 13/2020 “Bioloģiskā daudzveidība lauksaimniecības zemēs: KLP maksājumi nav apturējuši bioloģiskās daudzveidības samazināšanos”

ENP potenciāls sniegt pozitīvu ietekmi uz bioloģisko daudzveidību ir atkarīgs no ENP veida un tā, kā lauksaimnieki tās apsaimnieko. Dalībvalstis un lauksaimnieki parasti dod priekšroku risinājumiem ar nelielu ietekmi, piemēram, starpkultūru vai slāpekļsaistītāju kultūru sēšanai.

Kopumā ziņojumā secināts, ka zaļināšanas ietekme bioloģisko daudzveidību ir neliela un ka zaļināšana ir rosinājusi vien nelielas pārmaiņas lauksaimniecības praksē.

35 Saskaņā ar 2017. gadā publicēto Komisijas novērtējumu par zaļināšanas pasākumu²⁹ vislielākais potenciāls nodrošināt pārtikas resursus un ligzdošanas vietas savvaļas apputeksnētājiem ir ENP. Ziņojumā norādīts, ka vislabvēlīgākie ENP veidi ir slāpekli piesaistoši kultūraugi, starpkultūras un virsaugi (atkarībā no lauksaimniecības prakses; sk. **36.** punktu), papuve, ainavas iezīmes (dzīvžogi, kokiem apaugušas joslas un grupās augoši koki), laukmales un buferjoslas. Pēc Parlamenta ieteikuma likumdevējs 2018. gadā ieviesa divus jaunus ENP veidus, kas īpaši attiecas uz apputeksnētājiem labvēlīgām augu sugām: papuvē esošu zemi nektāraugiem (ar putekšņiem un nektāru bagāti augi) un skaujlapaino silfiju (*Silphium perfoliatum*)³⁰.

36 Dalībvalstis varēja izvēlēties no KLP noteiktajiem 13 ENP variantiem³¹. 2018. gadā lielākā daļa dalībvalstu izvēlējās starpkultūras un virsaugus, slāpekli piesaistošus kultūraugus un papuvē esošu zemi, un tas veido 96 % no kopējās lauksaimniecības zemes, kas ir deklarēta kā ENP (sk. **7. attēlu**). Tāpat kā LLVS gadījumā, šo ENP ietekme

²⁹ Eiropas Komisija, “*Evaluation study of the payment for agricultural practices beneficial for the climate and the environment*”, 2017. g.

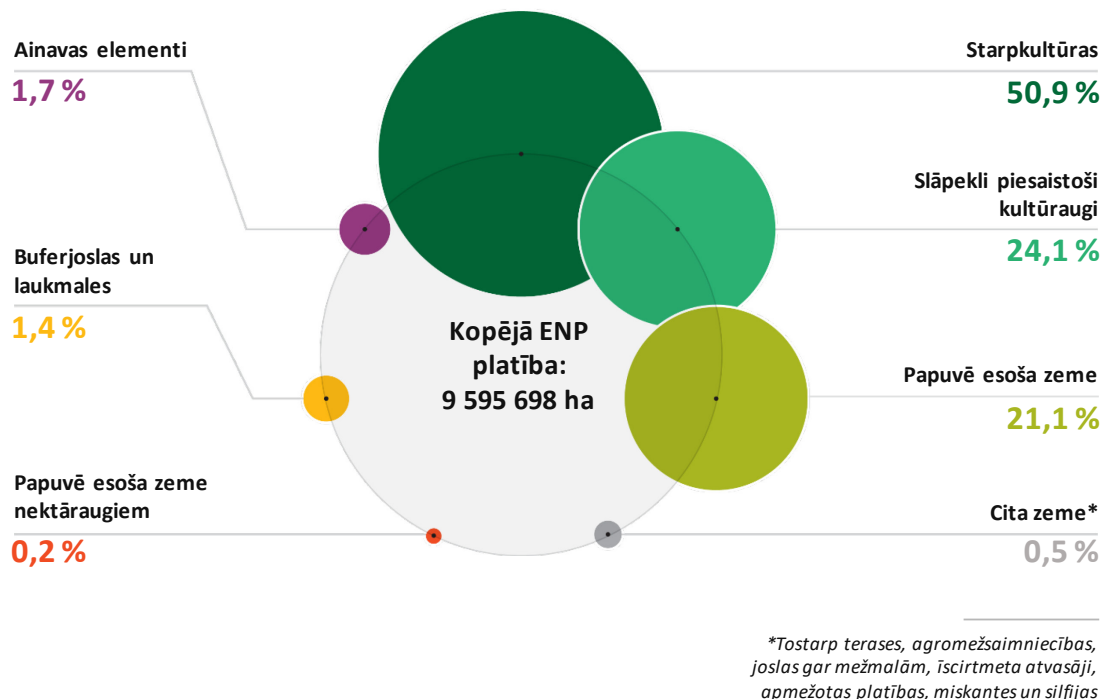
³⁰ Eiropas Parlamenta un Padomes 2017. gada 13. decembra Regula (ES) Nr. 2017/2393, ar ko groza Regulas (ES) Nr. 1305/2013, (ES) Nr. 1306/2013, (ES) Nr. 1307/2013, (ES) Nr. 1308/2013 un (ES) Nr. 652/2014 (OV L 350, 29.12.2017., 15. lpp.).

³¹ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) Nr. 1308/2013 (OV L 347, 20.12.2013., 608. lpp.) un Komisijas 2014. gada 11. marta Deleģētā regula (ES) Nr. 639/2014, ar ko papildina Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) Nr. 1307/2013, ar ko izveido noteikumus par lauksaimniekiem paredzētiem tiešajiem maksājumiem, kurus veic saskaņā ar kopējās lauksaimniecības politikas atbalsta shēmām, un ar kuru groza minētās regulas X pielikumu (OV L 181, 20.6.2014., 1. lpp.).

uz apputeksnētājiem ir atkarīga no dalībvalstu noteiktajām apsaimniekošanas prasībām un nosacījumiem (piemēram, atrašanās vietas, izciršanas un ražas novākšanas datumiem un pesticīdu un mēslošanas līdzekļu izmantošanas). Piemēram, starpkultūras, virsaugu vai slāpekli piesaistošu kultūraugu izciršana pirms ziedēšanas vai tās laikā apputeksnētājus neietekmē labvēlīgi. Saskaņā ar Komisijas veikto zaļināšanas pasākuma novērtējumu vairumā gadījumu lauksaimnieki šādus kultūraugus ir izcirtuši vai uzaruši pirms ziedēšanas. Papuvē esoša zeme apputeksnētājus ietekmē labvēlīgi tikai tad, ja tā ir apsēta ar savvaļas ziediem, nevis tad, ja tā tiek atstāta kaila. Komisija nav noteikusi konkrētas apsaimniekošanas prasības attiecībā uz papuvē esošu zemi, un dalībvalstis nesniedz informāciju par to, kā lauksaimnieki to apsaimnieko.

37 Komisija 2017. gadā aizliedza pesticīdu lietošanu ENP, kas saistītas ar papuvē esošu zemi, tostarp nektāraugiem un skaujlapainajai silfijai, starpkultūrām, augsnes zaļajam segumam un slāpekli piesaistošām kultūrām³². Ja vien dalībvalstis nav ierobežojušas pesticīdu izmantošanu citās ENP, lauksaimnieki drīkst izsmidzināt pesticīdus laukmalēs, buferjoslās un citās ar ražošanu nesaistītās ainavas iezīmēs.

7. attēls. ENP varianti Eiropas Savienībā 2018. gadā

Avots: ERP, pamatojoties uz Komisijas sniegto informāciju.

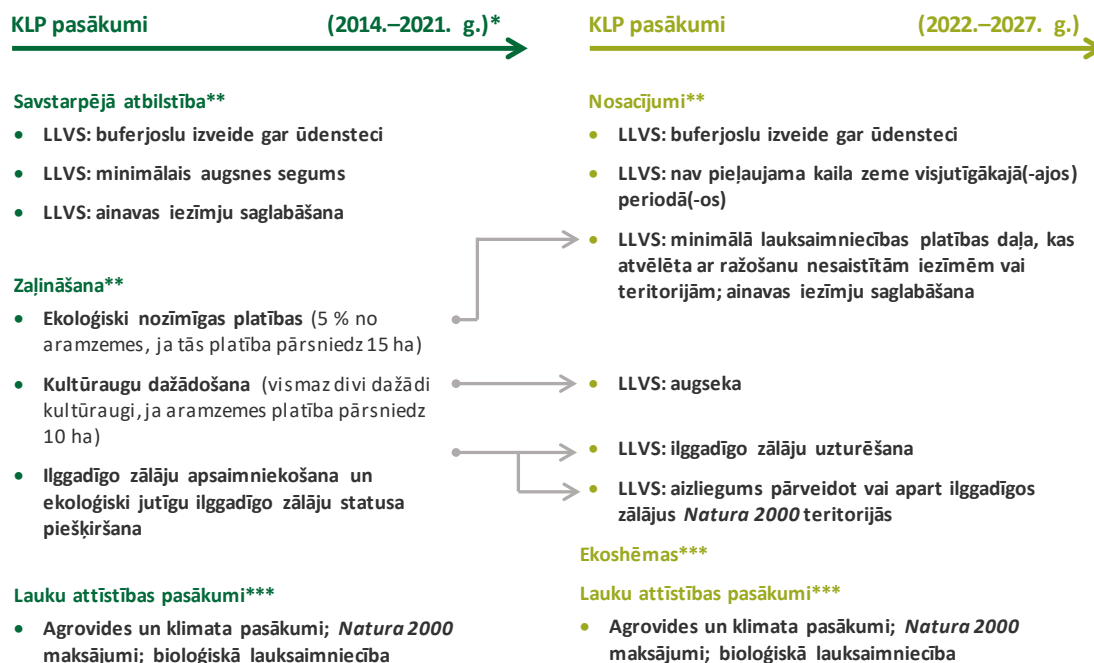
³² Komisijas 2017. gada 15. februāra Deleģētā regula (ES) Nr. 2017/1155, ar kuru groza Deleģēto Regulu (ES) Nr. 639/2014 un Regulas (ES) Nr. 1307/2013 X pielikumu (OV L 167, 30.6.2017., 1. lpp.).

38 Lai radītu apputeksnētājiem labvēlīgus apstākļus un dzīvotnes, dalībvalstis var izmantot arī agrovides un klimata pasākumus (*AECM*). *AECM* ietvaros tiek nodrošināti maksājumi lauksaimniekiem, kuri uz pieciem līdz septiņiem gadiem brīvprātīgi uzņemas saistības vides jomā attiecībā uz plašu vides jautājumu klāstu. Saskaņā ar nesen veiktu izvērtējumu par KLP ietekmi uz bioloģisko daudzveidību³³ savvaļas apputeksnētājiem labvēlīgākie KLP pasākumi ir mērķorientēti *AECM*, piemēram, esošo daļēji dabisko dzīvotņu un ainavas iezīmju saglabāšana vai jaunu dzīvotņu radīšana. Izvērtējumā arī norādīts, ka ar to, ka dalībvalstis un lauksaimnieki izmanto šos pasākumus, nepietiek, lai atbalstītu savvaļas apputeksnētāju populāciju atjaunošanu.

39 2021.–2027. gada KLP tiesību aktu priekšlikumi paredz nosacījumu sistēmu, kas aizstātu spēkā esošās zaļināšanas un savstarpējās atbilstības prasības. Nosacījumu sistēma ietver pienākumu kopumu, kas saskaņā ar Komisijas priekšlikumiem jāizpilda lauksaimniekiem, kuri saņem KLP maksājumus. Priekšlikumi paredz arī jaunu klimata un vides shēmu sistēmu (ekoshēmas). Dalībvalstīm katrai lauksaimniekiem piedāvātajai ekoshēmai ir jāizveido atbalsttiesīgu klimatam un videi labvēlīgu lauksaimniecības prakšu saraksts saskaņā ar vienu vai vairākiem konkrētiem ES līmenī noteiktajiem vides mērķiem. Ekoshēmas lauksaimnieki joprojām ievieš brīvprātīgi. Komisija 2021.–2027. gada KLP tiesību aktu priekšlikumos neierosināja būtiskas izmaiņas attiecībā uz *AECM* (sk. [8. attēlu](#)).

³³ Eiropas Komisija, “*Evaluation of the impact of the CAP on habitats, landscapes and biodiversity*”, 2019. gada novembris.

8. attēls. KLP pasākumi, kas pašreizējā un turpmākajos periodos apputeksnētājus var ietekmēt labvēlīgi

* ietverot pārejas periodu

** neattiecas uz mazo lauksaimnieku atbalsta shēmu

*** novērtē un apstiprina Komisija

Avots: ERP, pamatojoties uz Komisijas sniegto informāciju.

40 Saskaņā ar Komisijas priekšlikumiem nosacījumu sistēma neietvertu ražojošās ENP (piemēram, starpkultūras, virsaugus un slāpekli piesaistošos kultūraugus), kas pašlaik ir atļautas, jo tās atbilst zaļināšanas prasībām, taču uz tām joprojām attiecas prasība par minimālo ar ražošanu nesaistīto platību daļu un ainavas iezīmju saglabāšanu. Turklāt vairs netiktu piemērots zaļināšanas prasību piemērošanas slietnis (piemēram, attiecībā uz ENP vismaz 15 ha aramzemes). Komisija ir ierosinājusi dalībvalstīm to KLP stratēģiskajos plānos aprakstīt katru LLVS, ietverot kopsavilkumu par lauksaimniecības praksi, teritoriālo tvērumu un attiecīgo lauksaimnieku veidu. Komisija būtu atbildīga par dalībvalstu KLP stratēģiskajos plānos ietverto LLVS un ekoshēmu izstrādes pārbaudi. Tā kā Komisija ekoshēmu mērķos nav iekļāvuši apputeksnētāju vai apputeksnēšanas pakalpojumu aizsardzību, nav nekādas garantijas, ka dalībvalstis savos KLP stratēģiskajos plānos noteiks konkrētas shēmas, kas attiektos uz savvaļas apputeksnētājiem.

Tiesību akti par pesticīdiem ietvēra medus bišu aizsardzības pasākumus, taču daži no tiem netiek piemēroti

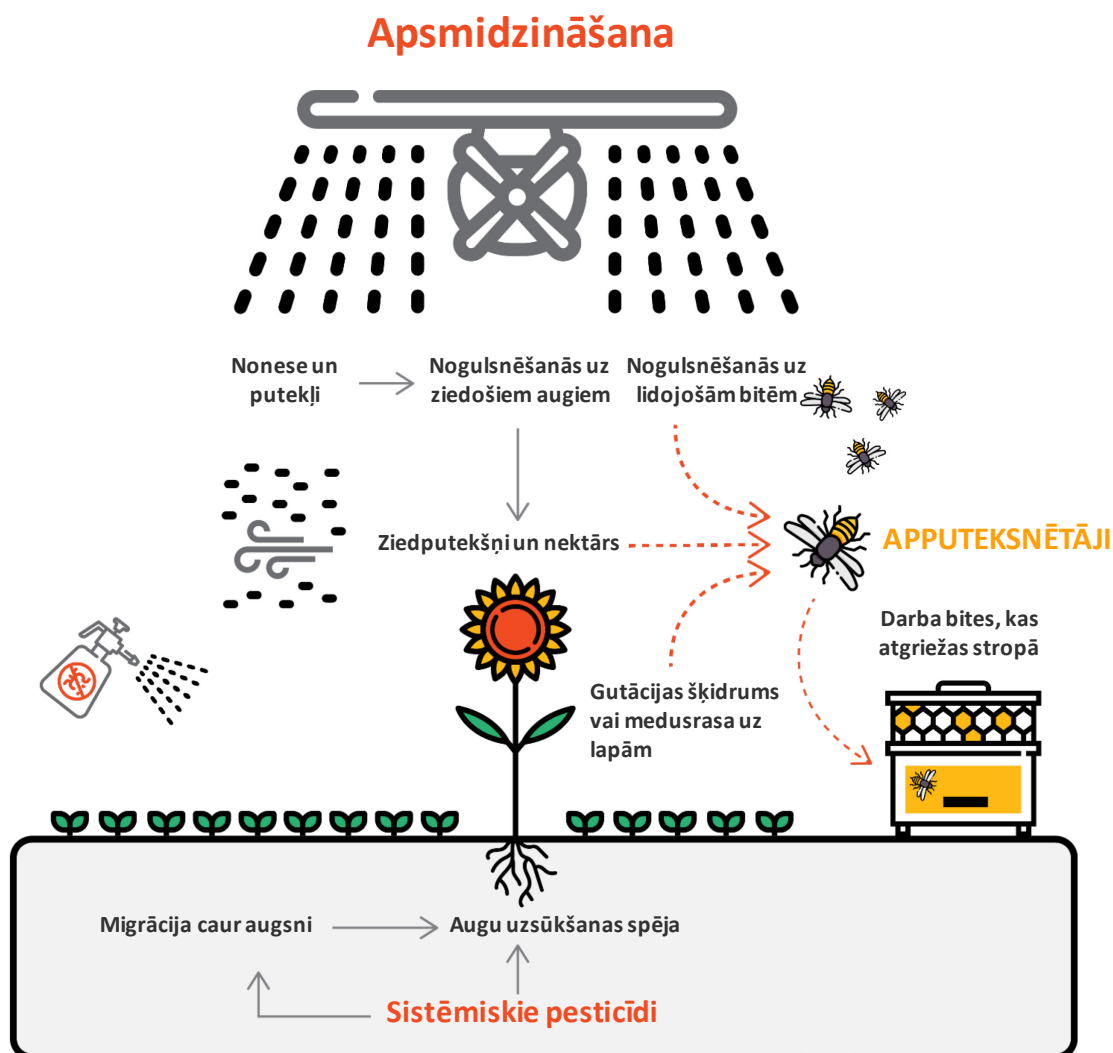
41 Mēs pārbaudījām, vai Komisija ir iekļāvusi savvaļas apputeksnētājus aizsargājošas tiesību normas tiesiskajā regulējumā par pesticīdu lietošanu Eiropā. Mēs arī pārbaudījām, vai Komisija ir veikusi pesticīdu riska novērtēšanas procesa analīzi attiecībā uz savvaļas apputeksnētājiem ar mērķi konstatēt procesa nepilnības un vai tā ir veikusi korigējošus pasākumus.

ES tiesību akti par AAL paredz medus bišu aizsardzību

42 Pesticīdus, kas tiesību aktos minēti kā augu aizsardzības līdzekļi (AAL), izmanto, lai novērstu, iznīcinātu vai kontrolētu kaitīgus organismus un slimības. Tos izmanto augu un augu produktu aizsardzībai pirms ražas novākšanas, tās laikā un pēc tās. AAL ietver vienu vai vairākas darbīgās vielas, kas nodrošina līdzekļa iedarbību.

43 Apputeksnētāji bieži tiek pakļauti AAL iedarbībai. AAL var būt tieša kaitīga ietekme uz apputeksnētājiem, kad tie nonāk tiešā saskarē ar izsmidzināšanas atliekām uz augiem vai piesārņotiem putekļiem, uzņem ziedputekšņus un nektāru, kas satur AAL atliekas, dzer piesārņotu ūdeni vai nonāk saskarē ar piesārņoto materiālu ligzdās. AAL var izraisīt arī netiešu kaitīgu ietekmi. Piemēram, herbicīdi samazina gan ziedu resursu daudzumu, gan daudzveidību, ievērojami negatīvi ietekmējot apputeksnētāju apgādi ar pārtiku. Apputeksnētāji ir atkarīgi no dažādu ziedaugu sugu klātbūtnes visā tajā gada posmā, kurā tie ir aktīvi. Tie var būt atkarīgi no konkrētām ziedaugu sugām, tostarp augiem, kurus lauksaimnieki uzskata par nevēlamām nezālēm bez pievienotās vērtības. AAL ietekme uz apputeksnētājiem ir atkarīga no izmantotajiem līdzekļiem, no tā, cik ilgi tie saglabājas vidē, un no to lietošanas vietas, laika un veida. **9. attēlā** izvērsti parādīts, kā apputeksnētājkukaiņi var tikt pakļauti AAL iedarbībai.

9. attēls. Pesticīdu iedarbības ceļi uz apputeksnētājiem

Ietekmes veids	Toksiskuma veids	Iedarbības veids	Ietekmes objekts
- Letāla - Subletāla (ietekmē uzvedību, imunitāti, reproduktīvās funkcijas u. tml.)	- Akūts (īstermiņa) - Hronisks (ilgtermiņa)	- Orāli (uzņemšana) - Saskaroties - Ieelpojot	- Pieaugušie - Kāpuri

Avots: ERP, pamatojoties uz EFSA sniegto informāciju.

44 ES tiesību aktos par pesticīdiem³⁴ apputeksnētāji pirmoreiz tika pieminēti 1991. gadā. Tie paredzēja, ka pieteikuma iesniedzējiem jāiesniedz informācija par aktīvo vielu īstermiņa (akūto) toksiskumu medus bitēm un par AAL toksiskumu ārpus

³⁴ Padomes 1991. gada 15. jūlija Direktīva 91/414/EEK par augu aizsardzības līdzekļu laišanu tirgū (OV L 230, 19.8.1991., 1. lpp.).

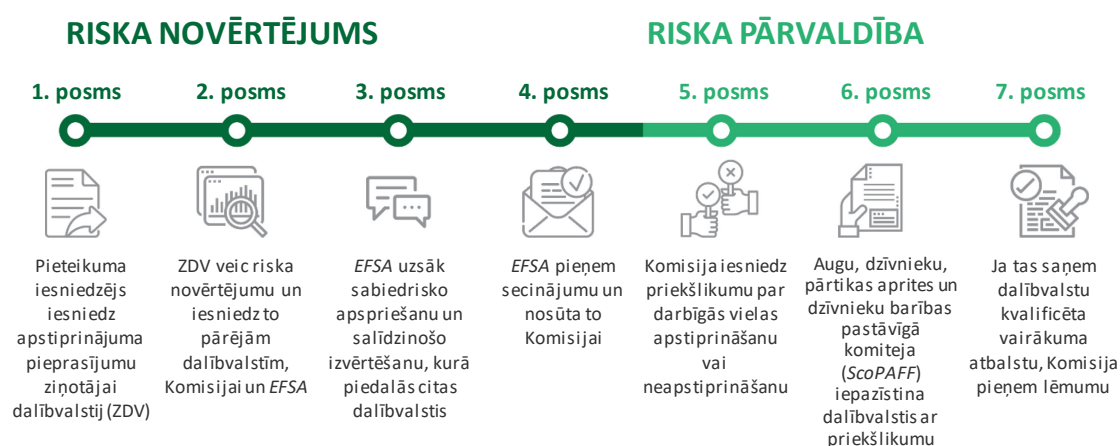
laboratorijas lauka apstākļos. 2009. gadā likumdevējs pastiprināja AAL regulā³⁵ noteikto medus bišu aizsardzību, papildinot īstermiņa iedarbības testus ar:

- o ilgstošas iedarbības (hroniska) toksiskuma testiem un
- o subletālas iedarbības testiem pieaugušām medus bitēm un to kāpuriem.

AAL regula neietvēra konkrētus savvaļas apputeksnētāju sugu aizsardzības pasākumus.

45 Visiem AAL tiek piemērota divpakāpju atļaujas piešķiršanas procedūra. Vispirms Komisija apstiprina darbīgās vielas, pamatojoties uz zinātniskiem novērtējumiem. Pēc tam dalībvalstis var piešķirt atļauju vienu vai vairākas apstiprinātās darbīgās vielas saturošo AAL pārdošanai un lietošanai savā teritorijā. Lēmums par darbīgās vielas apstiprināšanu vai neapstiprināšanu tiek pieņemts divos atsevišķos posmos, kā parādīts **10. attēlā**.

10. attēls. Darbīgo vielu apstiprināšanas process

Avots: ERP, pamatojoties uz Komisijas sniegto informāciju.

³⁵ Eiropas Parlamenta un Padomes 2009. gada 21. oktobra Regula (EK) Nr. 1107/2009 par augu aizsardzības līdzekļu laišanu tirgū, ar ko atceļ Padomes Direktīvu 79/117/EEK un Direktīvu 91/414/EEK (OV L 309, 24.11.2009., 1. lpp.).

Medus bišu riska novērtēšanas procedūra pašlaik nav saskaņota ar juridiskajām prasībām

46 Darbīgo vielu un AAL novērtēšanas un lēmumu pieņemšanas kritērijus nosaka datu prasības³⁶ un vienotie principi³⁷. Komisija pieteikuma iesniedzējiem sniedz vadlīnijas par to, kā jānovērtē risks, ko izraisa medus bišu pakļaušana darbīgo vielu un AAL iedarbībai. Komisija šīs vadlīnijas pieņēma 2002. gadā³⁸.

47 Vadlīnijās noteikts, ka pieteikuma iesniedzējiem darbīgo vielu radītais risks medus bitēm jānovērtē, tikai pamatojoties uz to akūto toksiskumu. Vadlīnijās nav ņemta vērā iespējamā ietekme, ko rada šo vielu hroniska vai atkārtota iedarbība uz pieaugušām medus bitēm, lai gan AAL regula no 2009. gada to paredz attiecībā uz visām darbīgajām vielām un AAL. **6. izcēlumā** ir sniegta papildu informācija par pašreizējiem riska novērtēšanas kritērijiem.

³⁶ Komisijas 2013. gada 1. marta Regula (ES) Nr. 283/2013, ar ko nosaka datu prasības attiecībā uz darbīgajām vielām (OV L 93, 3.4.2013., 1. lpp.), un Komisijas 2013. gada 1. marta Regula (ES) Nr. 284/2013, ar ko saskaņā ar Regulu (EK) Nr. 1107/2009 nosaka datu prasības attiecībā uz augu aizsardzības līdzekļiem (OV L 93, 3.4.2013., 85. lpp.).

³⁷ Komisijas 2011. gada jūnija Regula (ES) Nr. 546/2011 par Regulas (EK) Nr. 1107/2009 īstenošanu attiecībā uz vienotajiem principiem augu aizsardzības līdzekļu novērtēšanai un atļauju piešķiršanai (OV L 155, 11.6.2011., 127. lpp.).

³⁸ *Guidance Document on terrestrial Ecotoxicology under Council Directive 91/414/EEC, SANCO/10 329/2002.*

6. izcēlums.

Pašreizējā Eiropas riska novērtēšanas shēma par AAL ietekmi uz medus bitēm

Pašlaik, izvērtējot AAL radīto risku bitēm, ES izmanto standartus, ko izstrādājusi Eiropas un Vidusjūras augu aizsardzības organizācija. Lai noteiktu, vai AAL ir toksisks bitēm, tiek aplēsts riska līmenis, aprēķinot bīstamības koeficientu.

Bīstamības koeficients ir attiecība starp bišu vides eksponētību attiecībā uz AAL un šā AAL īstermiņa (akūto) toksiskumu. Ja bīstamības koeficienta vērtība ir mazāka par 50, tiek secināts, ka risks bitēm ir zems, un papildu testi nav jāveic. Ja vērtība ir lielāka par 50, jāveic papildu testi puslauka vai lauka apstākļos (tos dēvē par augstākas pakāpes testiem). Augstākas pakāpes testiem nav noteiktas kontrolvērtības, un to rezultātu interpretēšanai nepieciešams ekspertu slēdziens. ES riska novērtēšanas shēma par AAL ietekmi uz bitēm attiecas uz apsaimniekotām medus bitēm. Shēmā minētais iedarbības ceļš ir līdzekļa izsmidzināšana, tāpēc tā nav piemērota, lai novērtētu AAL, kurus izmanto augsnei vai sēklām (piemēram, neonikotinoīdus).

48 Komisija 2011. gadā lūdza EFSA sagatavot atjauninātas vadlīnijas par AAL riska novērtējumu attiecībā uz bitēm saskaņā ar AAL regulu. EFSA tās publicēja 2013. gadā³⁹.

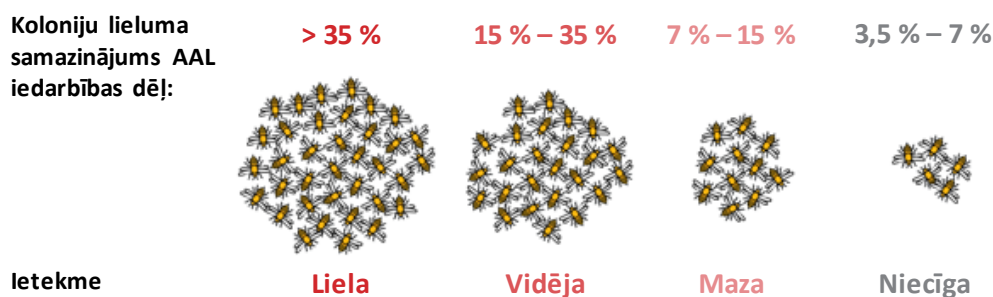
49 EFSA 2013. gada vadlīnijās bija iekļautas jaunas prasības attiecībā uz medus bišu, pieaugušu bišu un kāpuru, hroniskā un subletālā toksiskuma testiem, kā tas, sākot no 2009. gada, prasīts AAL regulā. Šīs prasības attiecās arī uz citām bišu sugām — kamenēm un bitēm vientuļniecēm. Vadlīnijās bija iekļauti jauni AAL iedarbības veidi, piemēram, putekļu daļiņu iedarbība (it sevišķi AAL, ko izmanto sēklu apstrādei) un piesārņota nektāra un ūdens (no gutācijas šķidruma, virszemes ūdeņiem un peļķēm) uzņemšana. Vadlīnijās tika arī paplašināta un precizēta riska novērtēšanas shēma, ko izmanto iedarbības novērtēšanai uz ziedputekšņiem un nektāru, kas piesārņoti ar vielām, kuras radušās pēc AAL sadalīšanās augos (metabolīti), jo dažas no šīm vielām var būt toksiskākas nekā AAL, no kuriem tās izdalījušās.

50 AAL regulā ir noteikti vispārīgie medus bišu aizsardzības mērķi, bet nav iekļauti konkrēti kritēriji (tā sauktie konkrētie aizsardzības mērķi), kas jāizmanto testu rezultātu izvērtēšanā. EFSA norāda — lai izstrādātu piemērotu riska novērtēšanas shēmu, ir

³⁹ EFSA, "Vadlīnijas par to, kā novērtēt risku, ko augu aizsardzības līdzekļi rada bitēm (*Apis mellifera*, *Bombus* spp. un bitēm vientuļniecēm)", 4.7.2013., dokuments atjaunināts 4.7.2014.

svarīgi noteikt konkrētus aizsardzības mērķus. *EFSA* 2013. gada vadlīnijās par bitēm iekļāva konkrētus aizsardzības mērķus trim attiecīgajām bišu sugām (medus bitēm, kamenēm un bitēm vientuļniecēm). Saskaņā ar šīm vadlīnijām medus bišu zudums kolonijās, kas pakļautas AAL iedarbībai, nedrīkst pārsniegt koloniju lieluma samazinājumu par 7 % (sīkāku informāciju sk. **11. attēlā**), ir paredzēti papildu drošības faktori kamenēm un bitēm vientuļniecēm.

11. attēls. Koloniju lieluma samazinājums, ko izmanto *EFSA* 2013. gada vadlīnijās, lai noteiktu konkrētus bišu aizsardzības mērķus

Avots: ERP, pamatojoties uz *EFSA* 2013. gada vadlīnijām par bitēm, A pielikums.

51 *EFSA* 2013. gada vadlīnijās ieteikts AAL radīto risku bitēm novērtēt posmos (pakāpeniska pieeja), sākot no vienkāršākiem testiem, ko veic laboratorijā (pirmās pakāpes testi), līdz sarežģītākiem testiem, ko veic ārpus laboratorijas (augstākas pakāpes testi) puslauka (izmantojot būrus un tuneļus) un lauka apstākļos.

52 Kopš 2013. gada *EFSA* 2013. gada vadlīnijas ir atbalstījušas 12 dalībvalstis, bet pārējās dalībvalstis konsekventi iebilda pret to apstiprināšanu. Komisija par īstenošanas tiesību aktu projektiem un vadlīnijām par pesticīdiem apspriežas ar dalībvalstīm ar īpašas komitejas starpniecību (šajā gadījumā — Augu, dzīvnieku, pārtikas aprites un dzīvnieku barības pastāvīgā komiteja, *ScoPAFF*). *ScoPAFF* neapstiprināja vadlīnijas ES līmenī. Sanāksmē, kas notika Briselē 2013. gada decembrī, tika secināts, ka dokumentu nevar pilnībā un nekavējoties piemērot trīs galveno iemeslu dēļ:

- 1) tikai uz dažiem no ierosinātajiem papildu testiem attiecās pieejamās starptautiski saskaņotās testēšanas metodes;
- 2) pamatojoties uz konkrētajiem aizsardzības mērķiem, kas noteikti attiecībā uz medus bitēm, kamenēm un bitēm vientuļniecēm, tika formulēti lēmuma pieņemšanas kritēriji, kuri nebija reāli un bija balstīti uz ļoti zemu fona mirstību;
- 3) augstākas pakāpes testiem ierosinātā metodika paredzēja izmantot lielu skaitu lauku un koloniju.

53 No 2013. līdz 2019. gadam Komisija ierosināja pakāpeniski piemērot *EFSA* publicētās 2013. gada vadlīnijas, nepievēršoties dalībvalstu izvirzītajiem trim jautājumiem. Lielākā daļa dalībvalstu turpināja šo pieeju noraidīt. Šajā laikposmā Komisija nelūdza *EFSA* turpināt šo jautājumu analīzi un sniegt atzinumu. Komisija uzskata, ka tas galvenokārt bija saistīts ar notiekošajām tiesas prāvām⁴⁰ pret trīs neonikotinoīdu ierobežojumiem 2013. gadā (sk. **58.** punktu). Komisija 2019. gada martā pilnvaroja *EFSA* izskatīt 2013. gada vadlīnijas ar mērķi noteikt iespējamās iedaļas, kuras nepieciešams pārskatīt. Izskatīšanas process ilgs līdz 2021. gada martam. Komisija lūdza *EFSA* 2013. gada vadlīniju izskatīšanas ietvaros cita starpā:

- o atkārtoti izvērtēt bišu fona mirstību un
- o izskatīt metodiku, ko izmanto augstākas pakāpes testos reālos agrovides apstākļos.

54 Komisija nespēja atrisināt pirmo jautājumu attiecībā trūkstošajām testēšanas metodēm. Kopš 2013. gada tiek izstrādātas starptautiski saskaņotas testēšanas metodes, bet Komisija neaicināja pieteikumu iesniedzējus tās izmantot. 2013. gada vadlīnijās bija ietverti arī testi, kuriem joprojām nav starptautiski saskaņotu testēšanas metožu (sk. **1 pielikumu**). Valstis, izmantojot attiecīgo ESAO testēšanas vadlīniju programmu, var izstrādāt starptautiski saskaņotas testēšanas metodes, un trīs dalībvalstis to ir izdarījušas. Komisija var arī iesniegt ESAO projektu priekšlikumus jaunu testēšanas metožu izstrādei, taču tas netika darīts. Tas skaidrojams ar to, ka ierosinātajai iestādei ir jāvada arī testēšanas metožu izstrāde, un tam nepieciešamas augsta līmeņa tehniskās zināšanas. Komisija mūs informēja, ka tai nav nepieciešamo zināšanu, lai uzņemtos šādu uzdevumu.

55 2018. gadā zinātniskā grupa, kas sniedz konsultācijas Komisijai, ieteica noteikt vides aizsardzības mērķus saistībā ar AAL regulas prasību, ka AAL nedrīkst radīt nevēlamu iedarbību uz vidi. Komisija šo procesu sāka 2018. gadā. Zinātniskā grupa neieteica konkrētus aizsardzības mērķus attiecībā uz medus bitēm vai citiem savvaļas apputeksnētājiem, bet saskaņā ar Komisija sniegto informāciju šis process ietvers bites. Komisija nevarēja mūs informēt par to, vai šā procesa rezultātā tiks noteikti konkrēti savvaļas bišu sugu aizsardzības mērķi.

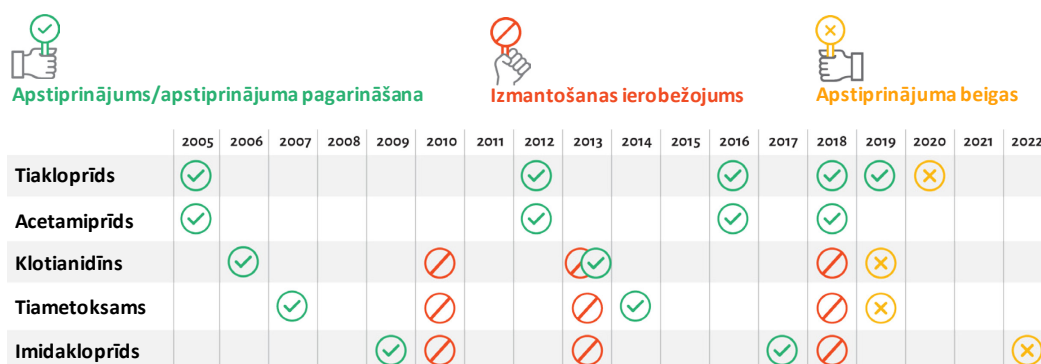
⁴⁰ Apvienotās lietas **T-429/13 Bayer CropScience AG u.c. pret Komisiju**, **T-451/13 Syngenta Crop Protection AG u.c. pret Komisiju** un lieta **T-584/13 BASF Agro BV u.c. pret Komisiju**.

56 Lauksaimniecības un pilsētu ainavās apputeksnētāji parasti ir pakļauti vairāku pesticīdu iedarbībai (piemēram, insekticīdu, fungicīdu un herbicīdu kombinācijai). Tā kā lauksaimnieki vienam kultūraugam var izmantot dažādas apstrādes metodes, šā kultūrauga apputeksnētāji ir pakļauti AAL (un darbīgo vielu) maisījuma iedarbībai. 2013. gada vadlīnijās bija iekļauts priekšlikums par to, kā izvērtēt tādu AAL toksiskumu bitēm, kas satur vairāk nekā vienu darbīgo vielu. Tā kā dalībvalstis neapstiprināja šīs vadlīnijas, pašreizējā riska novērtēšanas shēmā šie testi netika iekļauti. 2020. gada sākumā EFSA sāka darbu pie metodikas izstrādes, kuras mērķis būtu novērtēt vairāku darbīgo vielu kombinācijas iedarbību uz medus bitēm (kumulatīvo un sinerģisko ietekmi).

ES satvars deva iespēju dalībvalstīm arī turpmāk piešķirt ārkārtas atļaujas izmantot aizliegtus AAL, kas ir kaitīgi apputeksnētājiem

57 Neonikotinoīdi ir tādu pesticīdu grupa, kas ietekmē kukaiņu nervu sistēmu. Kopš neonikotinoīdu ieviešanas 1990. gadu sākumā tos plaši izmanto kultūraugu aizsardzībai, galvenokārt sēklu apstrādei pirms to sēšanas. Neonikotinoīdi ir sistēmiskie pesticīdi — tie uzsūcas augā un visā tā dzīves cikla laikā cirkulē auga audos. Kopš 2005. gada Komisija ir apstiprinājusi piecu neonikotinoīdu izmantošanu ES (sk. [12. attēlu](#)).

12. attēls. Piecu neonikotinoīdu apstiprināšanas grafiks

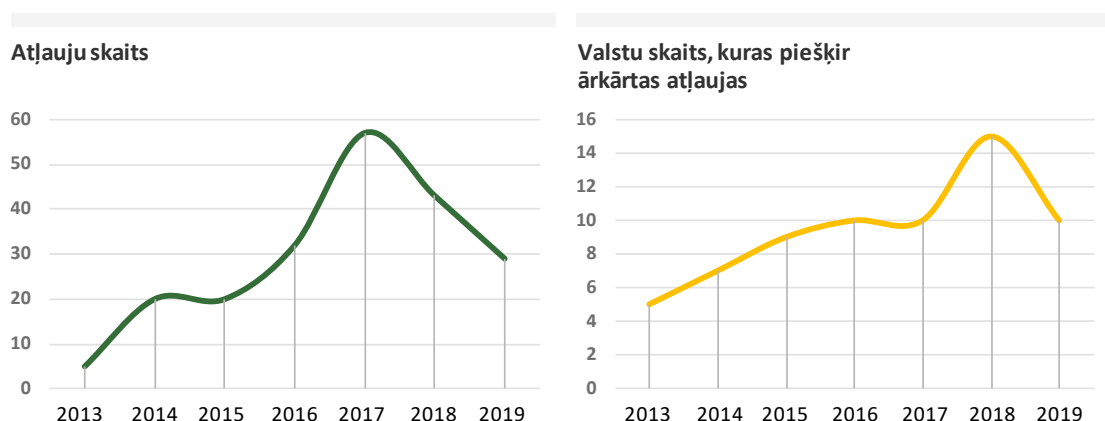
Avots: ERP, pamatojoties uz Komisijas sniegto informāciju.

58 2013. gadā pēc vairākiem ziņojumiem par milzīgiem medus bišu zudumiem, kas saistīti ar imidakloprīda, tiametoksama un klotianidīna lietošanu, Komisija šo trīs neonikotinoīdu lietošanu ierobežoja tikai siltumnīcās, ziemāju platībās un

kultūraugiem, kas bites nepiesaista⁴¹. 2018. gada aprīlī Komisija paplašināja aizliegumu, attiecinot to uz visiem šo trīs vielu lietojumiem ārpus telpām⁴².

59 AAL regula ļauj dalībvalstīm piešķirt ārkārtas atļaujas, neveicot standarta atļauju piešķiršanas procedūru gadījumos, kad kaitīgie organismi rada apdraudējumu, ko ar citiem pieņemamiem līdzekļiem nevar ierobežot. Laikposmā no 2013. līdz 2019. gadam dalībvalstis piešķīra 206 ārkārtas atļaujas trim aizliegtajiem neonicotinoīdiem (sk. [13. attēlu](#)). Līdz 2017. gadam atļaujas piešķirušo valstu skaits un izsniegto atļauju skaits pastāvīgi pieauga. Neraugoties uz pilnīgu lietošanas aizliegumu ES āra apstākļos, 15 dalībvalstis 2018. gadā atļāva noteiktus šo trīs neonicotinoīdu lietojumus un 10 dalībvalstis atļāva to lietošanu 2019. gadā. Līdz 2019. gada beigām sešas dalībvalstis jau bija paziņojušas Komisijai par 13 ārkārtas atļaujām, kas piemērojamas 2020. gada pirmajā pusē.

13. attēls. Laikposmā no 2013. līdz 2019. gadam piešķirtās neonicotinoīdu izmantošanas ārkārtas atļaujas

Avots: ERP, pamatojoties uz Komisijas informāciju, kas 2020. gada 24. janvārī izgūta no PPPAMS sistēmas. Gads atbilst gadam, kurā ārkārtas atļauja tika piešķirta (nevis stājās spēkā).

⁴¹ Komisijas 2013. gada 24. maija Īstenošanas regula (ES) Nr. 485/2013, ar ko groza Īstenošanas regulu (ES) Nr. 540/2011 attiecībā uz darbīgo vielu klotianidīna, tiametoksama un imidakloprīda apstiprināšanas nosacījumiem un tādu sēklu izmantošanas un tirdzniecības aizliegšanu, kuras apstrādātas ar augu aizsardzības līdzekļiem, kas satur minētās darbīgās vielas (OV L 139, 25.5.2013., 12. lpp.).

⁴² Komisijas 2018. gada 29. maija Īstenošanas regula (ES) 2018/783 (OV L 132, 30.5.2018., 31.-34. lpp.), Komisijas Īstenošanas regula (ES) 2018/784 (OV L 132, 30.5.2018., 35.-39. lpp.) un Komisijas Īstenošanas regula (ES) 2018/785 (OV L 132, 30.5.2018., 40.-44. lpp.), ar ko groza Īstenošanas regulu (ES) Nr. 540/2011 attiecībā uz aktīvo vielu klotianidīna, tiametoksama un imidakloprīda apstiprināšanas nosacījumiem.

60 Dalībvalstīm par ārkārtas atļauju piešķiršanu ir jāziņo Komisijai. Paziņojuma veidnē ir ietvertas iedaļas, kurās jānorāda informācija par dalībvalsts veiktajiem pētniecības pasākumiem attiecībā uz visām apdraudējumu kategorijām, kuru dēļ vajadzīgi ārkārtas pasākumi. Ja dalībvalsts nākamajā periodā atļauju izsniedz atkārtoti, jānorāda arī pētniecības pasākumu panāktais progress. 2018. un 2019. gadā Komisija no dalībvalstīm saņēma 73 paziņojumus. 43 paziņojumos nebija iekļauta informācija par pētniecības pasākumiem ar mērķi atrast alternatīvas. No 30 paziņojumiem, kuros tika sniegta informācija par alternatīvām, 11 paziņojumos valstis atsaucās uz projektu uzraudzību saistībā ar šo neonikotinoīdu ietekmi uz bitēm.

61 2017. gadā EFSA pēc Komisijas pieprasījuma analizēja Bulgārijas, Igaunijas, Somijas, Ungārijas, Latvijas, Lietuvas un Rumānijas tajā pašā gadā piešķirtās ārkārtas atļaujas. EFSA secināja, ka četras dalībvalstis varēja izmantot piemērotas alternatīvas ķīmiskas vai neķīmiskas metodes (piemēram, augseku vai augsnes apstrādi) vai arī tās nevarēja zinātniski pamatot apdraudējumu. Komisija 2018. gadā lūdza Bulgāriju, Ungāriju, Lietuvu un Rumāniju pārtraukt piešķirt atļaujas konkrētiem AAL, kas satur imidakloprīdu, tiametoksamu un klotianidīnu. Lietuva un Rumānija 2018. un 2019. gadā turpināja piešķirt ārkārtas atļaujas arī gadījumos, kad bija pieejamas piemērotas alternatīvas. Komisija 2020. gada 3. februārī noteica juridisku pienākumu Lietuvai un Rumānijai pārtraukt piešķirt ārkārtas atļaujas, ja attiecīgajam lietojumam EFSA ir identificējusi pieejamas alternatīvas⁴³.

62 Parasti dalībvalstis piešķir ārkārtas atļaujas, jo uzskata, ka kultūraugu aizsardzībai nav piemērotu alternatīvu. ES lauksaimnieki neonikotinoīdus lielākoties izmantoja tādu galveno kultūraugu sēklu apstrādei kā kukurūza, saulespuķes, rapši un bietes. Daļēja aizlieguma noteikšanas laikā 2013. gadā Komisija neuzsāka pētniecības projektus, kuros tiktu pētīti alternatīvi risinājumi, piemēram, zema riska pesticīdi vai alternatīvas metodes. 2019. gadā Komisija instrumenta "Apvārsnis 2020" darba programmā iekļāva divus pētniecības projektus.

63 Neonikotinoīdu izmantošanu ES var palīdzēt samazināt Integrētās augu aizsardzības (IAA) prakses. Saskaņā ar IAA principiem lauksaimniekiem pirms ķīmisko AAL izmantošanas jāapsver visas pārējās pieejamās preventīvās un neķīmiskās kaitēkļu apkarošanas alternatīvas. IAA ir obligāta kopš 2009. gada⁴⁴, taču ERP īpašais ziņojums

⁴³ Komisijas Īstenošanas lēmums (ES) 2020/152 un Komisijas 2020. gada 3. februāra Īstenošanas lēmums (ES) 2020/153.

⁴⁴ Eiropas Parlamenta un Padomes 2009. gada 21. oktobra Direktīva 128/2009/EK par pesticīdu ilgtermiņa lietošanu.

par AAL ilgtspējīgu lietošanu liecina, ka ES ir guvusi vien nelielus panākumus tās izmantošanas veicināšanā (sk. [7. izcēlumu](#)).

7. izcēlums

Īpašais ziņojums Nr. 05/2020 “Augu aizsardzības līdzekļu ilgtspējīga lietošana: ierobežots progress risku novērtēšanā un samazināšanā”

ES noteikumi paredz, ka lauksaimniekiem ir jāpiemēro IAA. Piemērojot IAA principus, lauksaimnieki ķīmiskos AAL drīkst lietot tikai vajadzības gadījumā, kad ir izsmeltas preventīvas, fiziskas, bioloģiskas vai citas neķīmiskas kaitēkļu ierobežošanas metodes.

Revidenti secināja, ka IAA izpilde ES līdz šim ir bijusi vāja un ka Komisija un dalībvalstis būtu varējušas darīt vairāk, lai mazinātu AAL lietošanas radīto apdraudējumu. Komisija nepārbaudīja, vai dalībvalstis savos tiesību aktos ir pilnībā un pareizi transponējušas Direktīvu par pesticīdu ilgtspējīgu lietošanu. Tā kā nav skaidru kritēriju par to, kā lietotājiem jāpiemēro IAA vispārējie principi vai kā iestādēm jānovērtē atbilstība, IAA principu piemērošanu pārbauda tikai dažas dalībvalstis.

Dalībvalstis reizi piecos gados apkopo statistiku par AAL izmantošanu lauksaimniecībā noteiktiem kultūraugiem un nosūta datus *Eurostat* par katru darbīgo vielu. Tā kā uz AAL attiecas stingri konfidencialitātes noteikumi, *Eurostat* nevar publicēt datus, kas pieejami par atsevišķām darbīgajām vielām, vai pat tikai darīt tos pieejamus citiem Komisijas ģenerāldirektorātiem.

64 Pēc imidakloprīda, tiametoksama un klotianidīna lietošanas ierobežojumiem lauksaimnieki sāka vairāk izmantot tiakloprīdu⁴⁵. Komisija 2020. gada janvārī pieņēma īstenošanas regulu, kas paredz neatjaunot tiakloprīda apstiprinājumu izmantošanai ES, jo pastāvēja bažas par tā ietekmi uz gruntsūdeņiem un cilvēku veselību. *EFSA* ziņojumā par tiakloprīdu secināja, ka, pamatojoties uz pieteikuma iesniedzēja sniegto informāciju, nav iespējams galīgi pabeigt riska novērtējumu attiecībā uz bitēm⁴⁶.

⁴⁵ Kathage J. et al, “*The impact of restrictions on neonicotinoid and fipronil insecticides on pest management in maize, oilseed rape and sunflower in eight European Union regions*”, 13.10.2017.

⁴⁶ Komisijas 2020. gada 13. janvāra Īstenošanas regula (ES) 2020/23 par darbīgās vielas tiakloprīda apstiprinājuma neatjaunošanu saskaņā ar Regulu (EK) Nr. 1107/2009 un ar ko groza Komisijas Īstenošanas regulas (ES) Nr. 540/2011 pielikumu.

Secinājumi un ieteikumi

65 Mēs pārbaudījām, vai Komisijas īstenotā pieeja savvaļas apputeksnētāju aizsardzībai ES ir konsekventa. Kopumā mēs konstatējām, ka tas tā nebija. Mēs atklājām trūkumus galvenajās ES politikas jomās, kas pievēršas galvenajiem savvaļas apputeksnētāju apdraudējumiem, un konstatējām, ka apputeksnētāju iniciatīva neparedz instrumentus un mehānismus to novēršanai.

66 Apputeksnētāju iniciatīva ir solis ceļā uz savvaļas apputeksnētāju aizsardzību ES, taču tai trūkst pārvaldības un kontroles mehānismu, lai novērstu galvenos konstatētos apdraudējumus (**18.–22.** punkts). ES bioloģiskās daudzveidības stratēģijā līdz 2020. gadam nav iekļautas nekādas konkrētas darbības savvaļas apputeksnētāju iznīkšanas novēršanai. Lai jaunajai stratēģijai līdz 2030. gadam piešķirtu praktiskas aprises, Komisija plāno 2021. gadā formulēt turpmāko rīcību un pasākumus (**14.–17.** punkts).

1. ieteikums. Izvērtēt nepieciešamību pēc konkrētiem pasākumiem, kas vērsti uz savvaļas apputeksnētājiem

Komisijai sniedzam šādus ieteikumus:

- a) izvērtēt, vai ES bioloģiskās daudzveidības stratēģijā līdz 2030. gadam paredzētajām turpmākajām darbībām un pasākumiem nepieciešams pievienot darbības ar mērķi novērst apdraudējumus, kuri nav ņemti vērā apputeksnētāju iniciatīvā;
- b) izveidot atbilstošus šo darbību un pasākumu pārvaldības un uzraudzības mehānismus, tostarp skaidri noteikt to Komisijas struktūrvienību pienākumus, kuras ir iesaistītas ar savvaļas apputeksnētājiem saistītajās politikas jomās.

Īstenošanas termiņš: 2023. gads.

67 Dzīvotņu direktīvas mērķis ir aizsargāt un atjaunot tās pielikumos uzskaitītās sugas. Tomēr direktīva attiecas uz ierobežotu skaitu savvaļas apputeksnētāju, un tā neaizsargā bišu un ziedmušu sugas. *Natura 2000* teritoriju stratēģiskajos apsaimniekošanas plānos nav konkrētu prasību attiecībā uz apputeksnētājiem. Programmas *LIFE* ietvaros ir iespējams finansēt saglabāšanas projektus, kas vērsti uz sugām, kurām Eiropas sarkanajās grāmatās ir noteikts statuss “apdraudēta” vai

slīktāks, bet uz kurām neattiecas Dzīvotņu direktīva. Līdz šīs revīzijas laikam Komisija šādus projektus vēl nebija reģistrējusi (24.–31. punkts).

68 Pašreizējā KLP nav ietverti konkrēti savvaļas apputeksnētāju aizsardzības pasākumi. KLP priekšlikumi 2021.—2027. gadam nodrošina dalībvalstīm lielāku elastību videi labvēlīgu pasākumu īstenošanā un paredz, ka Komisija pirms dalībvalstu KLP stratēģisko plānu apstiprināšanas izvērtē to mērķus vides jomā (32.–40. punkts).

2. ieteikums. Labāk integrēt savvaļas apputeksnētāju aizsardzībai paredzētās darbības ES politikas instrumentos, kas pievēršas bioloģiskās daudzveidības saglabāšanai un lauksaimniecībai

Komisijai sniedzam šādus ieteikumus:

- a) pārliecināties, ka stratēģiskās plānošanas instrumenti *Natura 2000* teritoriju pārvaldībai (PRP) iekļauj savvaļas apputeksnētāju aizsardzības prasības, un izvērtēt attiecīgos pasākumus, ko dalībvalstis ierosinājušas PRP;
- b) izvērtēt, kāda 2014.–2020. gada KLP iekļauto pasākumu pārvaldības prakse ir pozitīvi un negatīvi ietekmējusi savvaļas apputeksnētājus;
- c) pārbaudot KLP stratēģisko plānus, pārliecināties, ka dalībvalstis nosacījumu sistēmā, ekoshēmās un lauku attīstības agrovīdes un klimata pasākumos, kad vien nepieciešams, iekļauj pārvaldības praksi, kas būtiski un labvēlīgi ietekmē savvaļas apputeksnētājus.

Īstenošanas termiņš: 2023. gads.

69 Kopš 2009. gada AAL tiesību aktos ir iekļauti medus bišu aizsardzības papildu pasākumi. Riska novērtēšanas shēma, ko pašlaik izmanto darbīgo vielu apstiprināšanai ES, ir balstīta uz 2002. gada vadlīnijām un neattiecas nedz uz jaunākajos AAL tiesību aktos iekļautajiem aizsardzības pasākumiem, nedz uz jaunāko zinātnisko informāciju. Pēdējo septiņu gadu laikā Komisijai nav izdevies saņemt vajadzīgo atbalstu no dalībvalstīm, lai vadlīnijas atjauninātu. ES satvars deva iespēju dalībvalstīm arī turpmāk piešķirt ārkārtas atļaujas tādu aizliegtu AAL izmantošanai, kas ir kaitīgi apputeksnētājiem (42.–64. punkts).

3. ieteikums. Uzlabot savvaļas apputeksnētāju aizsardzību pesticīdu riska novērtēšanas procesā

Komisijai sniedzam šādus ieteikumus:

- a) ierosināt grozīt vai izstrādāt īstenošanas regulas attiecībā uz AAL, lai
 - i) ietvertu reprezentatīvam savvaļas apputeksnētāju sugu klāstam paredzētus aizsardzības pasākumus, kas ir salīdzināmi ar tiem, kuri attiecas uz medus bitēm, un
 - ii) paredzētu, ka dalībvalstis pienācīgi pamato piešķirtās ārkārtas atļaujas, tostarp sniedz konkrētu informāciju par pasākumiem, kurus īsteno ar mērķi rast alternatīvus risinājumus, kā arī to rezultātiem;
- b) kopā ar dalībvalstīm sagatavot darba plānu tādu testēšanas metožu izstrādei, kas vērstas uz savvaļas apputeksnētājiem, un noteikt konkrētus savvaļas apputeksnētāju aizsardzības mērķus.

Īstenošanas termiņš: 2022. gads.

Šo ziņojumu 2020. gada 17. jūnija sēdē Luksemburgā pieņēma I apakšpalāta, kuru vada Revīzijas palātas loceklis *Samo Jereb*.

Revīzijas palātas vārdā –

Klaus-Heiner Lehne
priekšsēdētājs

Pielikums

I pielikums. Vadlīnijās noteiktie testi par toksiskumu apputeksnētājiem

Divās turpmākajās tabulās ir norādītas ES vadlīnijās ietvertās testēšanas prasības attiecībā uz to, kā pieteikuma iesniedzējiem jāpierāda darbīgo vielu un AAL ietekme uz apputeksnētājiem. Pirmajā tabulā galvenā uzmanība pievērsta pašreizējām testēšanas prasībām, kas noteiktas 2002. gada vadlīnijās par medus bitēm. Otrajā tabulā ir aplūkotas testēšanas prasības, ko EFSA ieteikusi 2013. gada vadlīnijās par bitēm (medus bitēm, kameņiem un bitēm vienuļņniecēm), taču tās netika apstiprinātas.

2002. gada vadlīnijas — testēšanas prasības un pieejamās starptautiski saskaņotās testēšanas metodes

2002. gada vadlīnijas			
Nepieciešamie testi	Medus bites	Kamenes	Bites vienuļņnieces
Akūts orālais toksiskums	○ Jāveic atkarībā no iedarbības ceļa. ○ Pieejamās validētās testēšanas metodes: — ESAO tests nr. 213 (1998) — EPPO 170	○ Nav jāveic	○ Nav jāveic
Akūts kontakttoksiskums	○ Jāveic atkarībā no iedarbības ceļa. ○ Pieejamās validētās testēšanas metodes: — ESAO tests nr. 214 (1998)	○ Nav jāveic	○ Nav jāveic
Bišu peru barošanas pārbaude	○ Jāveic kukaiņu augšanas regulatoriem. ○ Ieteiktā testēšanas metode: — Omen et al. (1992)	○ Nav jāveic	○ Nav jāveic
Augstākas pakāpes testēšana	○ Jāveic atkarībā no standarta laboratorijas testu rezultātiem. ○ Pieejamā validētā testēšanas metode: — EPPO 170	○ Nav jāveic	○ Nav jāveic

EFSA 2013. gada vadlīnijas — testēšanas prasības un pieejamās starptautiski saskaņotās testēšanas metodes

EFSA 2013. gada vadlīnijas			
Nepieciešamie testi	Medus bites	Kamenes	Bites vientuļnieces
Akūts orālais toksiskums	- Jāveic vienmēr (izsmidzināmām un cietām vielām). - Pieejamās validētās testēšanas metodes: — ESAO tests Nr. 213 (1998) — EPPO 170	- Jāveic. Validēta testēšanas metode nav pieejama, bet ir aprakstīta testa procedūra. - Vadlīnijās netika uzskatīts, ka ESAO 213 un EPPO 170 izmantošana ir pilnībā piemērota. Izstrādāta kopš: - ESAO 247 (2017)	- Jāveic. Nav pieejama validēta testēšanas metode. - Vadlīnijās ir aprakstīta testa procedūra. Tajās netika uzskatīts, ka ESAO 213 un EPPO 170 izmantošana ir pilnībā piemērota. Izstrādāta kopš: - ICPPR starplaboratoriju salīdzināšanas
Akūts kontakttoksiskums	- Jāveic, ja pastāv toksiskuma varbūtība (izsmidzināmām un cietām vielām). - Pieejamā validētā testēšanas metode: — ESAO tests nr. 214 (1998)	- Jāveic. Nav pieejama validēta testēšanas metode. - Vadlīnijās tika uzskatīts, ka ESAO 214 izmantošana ir piemērota, un ieteikts veikt tādu pašu testēšanu procedūru, kādu izmanto orālā toksiskuma testēšanai. Izstrādāta kopš: - ESAO 246 (2017)	- Jāveic. Nav pieejama validēta testēšanas metode. - Vadlīnijās tika uzskatīts, ka ESAO 214 izmantošana ir piemērota, un ieteikts veikt tādu pašu testēšanu procedūru, kādu izmanto orālā toksiskuma testēšanai. Izstrādāta kopš: - ICPPR starplaboratoriju salīdzināšanas Darbs vēl turpinās: - ESAO projekts 2.65: jaunas testēšanas vadlīnijas par akūtā kontakttoksiskuma testēšanu bitēm vientuļniecēm <i>Osmia rufa</i> (L.) – paredzēts apstiprināt 2021. gada otrajā ceturksnī. (projektu vada Šveice)
Hronisks toksiskums	- Jāveic. Nav pieejama validēta testēšanas metode. - Vadlīnijās ieteikts veikt hroniskā orālā toksiskuma testus, pamatojoties uz informāciju, ko sniedz Decourtye et al. (2005), (Suchail et al., 2001), Thompson H. (Food and	- Jāveic. Nav pieejama validēta testēšanas metode. - Vadlīnijās ieteikts izmantot beigupunktus, kas iegūti ar medus bitēm veiktos testos, līdz par šiem testiem būs pieejamas	- Jāveic. Nav pieejama validēta testēšanas metode. - Vadlīnijās ieteikts izmantot beigupunktus, kas iegūti ar medus bitēm veiktos testos, līdz par šiem testiem būs

EFSA 2013. gada vadlīnijas			
Nepieciešamie testi	Medus bites	Kamenes	Bites vientuļnieces
	<i>Environment Research Agency, personal communication, 2012)</i> un Eiropas Padomes Attīstības banka (2012). Izstrādāta kopš: ESAO testa nr. 245 (2017)	starptautiski saskaņotas un pieņemtas vadlīnijas.	pieejamas starptautiski saskaņotas un pieņemtas vadlīnijas.
Ietekme uz bišu attīstību un citiem bišu mūža posmiem (toksiskums kāpuriem)	- Jāveic. Nav pieejama validēta testēšanas metode. - Vadlīnijās ieteikts veikt pētījumu par hronisku toksiskumu kāpuriem, balstoties uz ESAO vadlīniju projektu par toksiskuma testēšanu kāpuriem (ESAO tests nr. 237). Izstrādāta kopš: - ESAO testa nr. 237 (2013) - ESAO vadlīnijas nr. 239 (2016)	- Jāveic. Nav pieejama validēta testēšanas metode. - Vadlīnijās ieteikts izmantot beigupunktus, kas iegūti ar medus bitēm veiktos testos, līdz par šiem testiem būs pieejamas starptautiski saskaņotas un pieņemtas vadlīnijas. - Saskaņā ar 2018. gadā publicēto Eiropas Parlamenta pētījumu⁴⁷ šādu testēšanas metožu tehniskā īstenojamība ir problemātiska.	- Jāveic. Nav pieejama validēta testēšanas metode. - Vadlīnijās ieteikts izmantot beigupunktus, kas iegūti ar medus bitēm veiktos testos, līdz par šiem testiem būs pieejamas starptautiski saskaņotas un pieņemtas vadlīnijas. Tajās arī pausts uzskats, ka otrās pakāpes testos ir svarīgi veikt orālā toksiskuma testus bitēm vientuļniecēm, un ierosināta testēšanas procedūra. - Saskaņā ar 2018. gadā publicēto Eiropas Parlamenta pētījumu šādu testēšanas metožu tehniskā īstenojamība ir problemātiska.
Subletāla ietekme	- Jāveic; jo īpaši hipofaringālo dziedzeru attīstības tests. Nav pieejama validēta testēšanas metode. - Vadlīnijās minēts, ka “riskā novērtēšanas shēmās pašlaik nav iespējams apsvērt subletālu ietekmi”, un tajās netika ieteikta dokumenta projektā iekļautā mājuplidojuma izpēte. Vadlīnijās ieteikts galvenokārt veikt riska novērtējumu attiecībā uz akūtu un	- Jāveic. Nav pieejama validēta testēšanas metode. - Vadlīnijās nav aplūkota P pielikumā “Kameņu testēšanas protokoli” norādītā subletālās iedarbības testēšana.	- Jāveic. Nav pieejama validēta testēšanas metode. - Vadlīnijās nav aplūkota Q pielikumā “Bišu vientuļnieču testēšanas protokoli (<i>Osmia cornuta</i> and <i>Osmia Bicornis</i> = <i>O. Rufa</i>)” norādītā subletālās iedarbības testēšana.

⁴⁷ Eiropas Parlaments, “Pamatnostādnes attiecībā uz to, kā iesniegt un novērtēt pieteikumus par pesticīdu aktīvo vielu apstiprināšanu”, pētījums, 2018. gada septembris.

EFSA 2013. gada vadlīnijas			
Nepieciešamie testi	Medus bites	Kamenes	Bites vientuļnieces
	hronisku iedarbību uz pieaugušajiem un kāpuriem. Darbs vēl turpinās: ESAO projekts 2.60: Testa vadlīnijas: medus bišu (<i>Apis mellifera</i> L.) mājuaplidojuma tests pēc subletālu devu vienreizējas iedarbības. Pirmo testēšanas vadlīniju projektu tika plānots pabeigt 2019. gada 4. ceturksnī (projektu vada Francija).		
Augstāka pakāpe (būris, tunelis, lauks)	- Nepieciešams izmantot nosacījumu sistēmu. Nav pieejama validēta medus bitēm piemērota testēšanas metode. Ir pieejamas kāpuru testēšanas metodes. - Attiecībā uz puslauka un lauka testiem vadlīnijās ieteikti daži šo testu veikšanas veidi, ko izmantot, kamēr nav pieejamas starptautiski saskaņotas un pieņemtas pamatnostādnes. Ja pastāv bažas par iespējamo ietekmi uz kāpuriem, vadlīnijās ierosināts izmantot divas esošās metodes: — ESAO 75 (2007) — <i>Omen</i> testēšanas metode (1992)	- Nepieciešams izmantot nosacījumu sistēmu. Nav pieejama validēta testēšanas metode. - Norādījumos minēts, ka ESAO metodiku attiecībā uz medus bitēm puslauka apstākļos no kukaiņiem pasargātos tuneļos var viegli pielāgot kameņu testēšanai. Attiecībā uz lauka pētījumiem teikts: “ja šī jaunā metode nav pieejama un validēta, jāizmanto kombinētie lauka-laboratorijas pētījumi”. Kombinētajiem lauka-laboratorijas pētījumiem vadlīnijās ieteikts izmantot protokolus, ko ierosināja <i>Whitehorn et al.</i> (2012) un <i>Gill et al.</i> (2012).	- Nepieciešams izmantot nosacījumu sistēmu. Nav pieejama validēta testēšanas metode. - Attiecībā uz puslauka testiem vadlīnijās minētas dažas publicētās testēšanas metodes un aprakstīta testēšanas procedūra. Attiecībā uz lauka testiem vadlīnijās minēts, ka tie var būt piemēroti subletālas iedarbības izpētei. Tā kā <i>Osmia</i> sugām protokols nav pieejams, tika ierosināts izmantot pielāgotu protokolu no 1983. gada pētījuma par <i>Megachile rotundata</i>.

Avots: ERP, pamatojoties uz EFSA 2013. gada vadlīnijām un ESAO un Eiropas Parlamenta informāciju.

Akronīmi un saīsinājumi

AECM: agrovides un klimata pasākumi

EFSA: Eiropas Pārtikas nekaitīguma iestāde

EIP: Eiropas inovācijas partnerība

ENP: ekoloģiski nozīmīgas platības

ES: Eiropas Savienība

EVA: Eiropas Vides aģentūra

IAA: integrētā augu aizsardzība

IPBES: Starpvaldību zinātniski politiskā platforma bioloģiskās daudzveidības un ekosistēmu pakalpojumu jomā

IUCN: Starptautiskā dabas aizsardzības savienība

KLP: kopējā lauksaimniecības politika

LLVS: labs lauksaimniecības un vides stāvoklis

OPP: obligātās pārvaldības prasības

PRP: prioritārās rīcības plāni

ScoPAFF: Augu, dzīvnieku, pārtikas aprites un dzīvnieku barības pastāvīgā komiteja

Septītā pamatprogramma: Septītā pētniecības un inovācijas pamatprogramma

Glosārijs

Apsaimniekošanas prakses: lauksaimniecības prakšu kopums, ko izmanto, lai uzlabotu lauksaimniecības kultūraugu augšanu, attīstību un ražu. Tās ietver ūdens resursu apsaimniekošanu, augsnes apstrādi un zemes sagatavošanu, kalpošanu un skābuma regulēšanu, mēslošanas līdzekļu izmantošanu un kultūraugu aizsardzību.

Atliekvielas: viena vai vairākas vielas (ieskaitot šo vielu metabolītus un tām sadaloties vai ķīmiski reaģējot radušās vielas), kas pēc augu aizsardzības līdzekļa lietošanas paliek augos vai augu produktos vai uz tiem, pārtikā lietojamos dzīvnieku valsts produktos, dzeramajā ūdenī vai citur vidē.

Augu aizsardzības līdzekļi (AAL): produkti, kas sastāv no aktīvajām vielām vai satur tās un ir paredzēti tam, lai aizsargātu augus vai augu produktus no kaitīgiem organismiem vai nepieļautu šādu organismu iedarbību, ietekmētu augu dzīvības procesus, saglabātu augu produktus, iznīcinātu nevēlamus augus vai augu daļas vai apturētu vai novērstu augu nevēlamu augšanu.

Bioloģiskā daudzveidība: dzīvo organismu dažādība visās vidēs, to skaitā sauszemes, jūras un citās ūdens ekosistēmās un ekoloģiskajos kompleksos, kuru sastāvdaļas tie ir; tā ietver daudzveidību sugas ietvaros, sugu daudzveidību un ekosistēmu daudzveidību.

Buferjoslas: lauksaimniecībā — zemes platība, kurā tiek uzturēta pastāvīga veģetācija, kas palīdz kontrolēt vides problēmas, piemēram, augsni un ūdens kvalitāti.

Dabas kapitāls: dabas vērtību kopums, tostarp ģeoloģija, augsne, gaiss, ūdens un visas dzīvās būtnes.

Darbīgās vielas: augu aizsardzības līdzekļa aktīvais komponents, kas iedarbojas uz kaitīgiem organismiem vai augu slimībām.

Dzīvotne: fiziska vieta vai vides veids, kurā dzīvo vai ir sastopams organisms vai bioloģiskā populācija un ko definē pēc dabiskas vai pārveidotas vides abiotisko un biotisko faktoru kopuma, un kas ir būtiska sugu izdzīvošanai un vairošanās spējai.

Eiropas sarkanā grāmata: pārskats par Eiropas sugu statusu ar mērķi noteikt izmiršanas riskam pakļautās sugas Eiropas līmenī (*Pan-Europe* un Eiropas Savienībā); tas sastādīts saskaņā ar Starptautiskās dabas aizsardzības savienības izstrādātajām reģionālajām sarkano grāmatu vadlīnijām.

Ekosistēma: augu, dzīvnieku un mikroorganismu kopienu un to nedzīvās vides dinamisks komplekss, kurš mijiedarbojas kā funkcionāla vienība.

Ekosistēmas pakalpojumi: ekosistēmu tiešs un netiešs ieguldījums cilvēku izdzīvošanā un dzīves kvalitātē.

Eurostat: Eiropas Savienības Statistikas birojs.

Fona mirstība: parasts mirstības līmenis neatkarīgi no cēloņa.

Gaismas piesārņojums: mākslīgais apgaismojums naktī, kas ietekmē dabīgo dienas-nakts/gaismas-tumsas ciklu, kurā ir attīstījušās visas uz Zemes esošās sugas un ekosistēmas.

Gutācija: šķidra ūdens eksudācija no auga lapas nebojātās virsmas.

Iedarbības ceļš: veidi, kādos dzīvie organismi var nonākt saskarē ar bīstamu vielu.

Kultūraugu apputeksnēšana: kultivētu augu apputeksnēšana.

Ķīmiskas vielas: šajā ziņojumā par ķīmiskām vielām tiek dēvēti ķīmiskie augu aizsardzības līdzekļi, kuru pamatā bieži vien ir sintētiskas vielas un kuru mērķis ir samazināt kaitēkļu populāciju dzīvotspēju, tajā pašā laikā augus atstājot neskartus.

Mēslošanas līdzekļi: jebkura cieta, šķidra vai gāzveida viela (sintētiska vai organiska), kas satur vienu vai vairākas augu barības vielas un ar ko apstrādā augsni, lai uzturētu vai palielinātu tās auglību.

Natura 2000: tīkls, kas aptver retu un apdraudētu sugu vairošanās un uzturēšanās vietas un dažus retu dabisko dzīvotņu veidus, ko aizsargā Putnu direktīva un Dzīvotņu direktīva.

Nektāraugs: augs, kas ražo vielas, kuras kukaiņi var savākt un pārvērst medū.

Nektārs: salds šķidrums, ko ražo ziedi un savāc bites un citi kukaiņi.

Papuve: aramzeme, kas atpūtināta vismaz vienu gadu.

Pesticīdi: augu aizsardzības līdzekļi.

Reprezentatīvs sugu klāsts: sugu apakšgrupa, kas precīzi atspoguļo lielāko daļu lielākās grupas iezīmju.

Sistēmiskie pesticīdi: ūdenī šķīstoši pesticīdi, kas pēc to uzklāšanas auga saknēm, sēklām vai lapām tiek sistemātiski absorbēti un izkliedējas pa visu augu.

Slāpekli piesaistoši kultūraugi: kultūraugi, kas veicina slāpekļa piesaisti — procesu, kurā gaisā esošais molekulārais slāpeklis pārvēršas amonjakā vai ar to saistītos slāpekļa savienojumos augsnē.

Starpkultūras: lauksaimniecībā – ātri augoši kultūraugi, ko audzē starp secīgu galveno kultūraugu stādīšanu.

Subletāls toksiskums: vielas spēja vai īpašības izraisīt bioloģisku, fizioloģisku, demogrāfisku vai uzvedības ietekmi uz dzīvjiem organismiem, kas pēc saskarsmes ar toksisku vielu izdzīvo.

Toksiskums: vielas spēja vai īpašības izraisīt nelabvēlīgu ietekmi.

Tripsis: mazs kukainis ar melniem spārniem, kas barojas galvenokārt no augiem, caurdurot un uzsūcot to saturu.

Ziedputekšņi: pulveris, ko ražo zieda vīrišķā daļa un kuram pateicoties šā paša zieda sievišķā daļa var ražot sēklas.

**EIROPAS KOMISIJAS ATBILDES UZ EIROPAS REVĪZIJAS PALĀTAS ĪPAŠO
ZIŅOJUMU:**

**“SAVVAĻAS APPUTEKSNĒTĀJU AIZSARDZĪBA ES – KOMISIJAS INICIATĪVAS NAV
DEVUŠAS REZULTĀTUS”**

KOPSAVILKUMS

I. Komisija uzskata, ka savvaļas apputeksnētāju iznīkšanas galvenie veicinošie faktori ir vairāki, un pie tiem jāmin zemes izmantojuma izmaiņas, intensīva lauksaimnieciskā prakse (tajā skaitā pesticīdu izmantošana), klimata pārmaiņas, vides piesārņojums un invazīvas svešzemju sugas.

II. Komisija norāda, ka vispārējo ietvaru ievieša Eiropas Parlaments un Padome, pieņemot regulas vai direktīvas un nododot konkrētas īstenošanas pilnvaras Komisijai. Komisija var rīkoties tikai šī ietvara robežās.

Papildus tiesību aktu atjaunināšanai pastāv arī vēl daudzas citas darbības, kuras var veikt. Dažu darbību vai pasākumu īstenošana aizņem daudz vairāk laika, nekā Eiropas Revīzijas palātas izvēlētais 2021.–2022. gada laikposms.

VI. Komisija piekrīt sešiem šajā ziņojumā izteiktajiem ieteikumiem un daļēji piekrīt pārējiem ieteikumiem.

IEVADS

05. “Horizon 2020” 2. sabiedriskas nozīmes uzdevuma 2016. gada uzaicinājuma ietvaros atlasītā projekta “PoshBee” (*Pan-european assessment, monitoring, and mitigation of Stressors on the Health of Bees* — “Bišu veselību apdraudošo faktoru Eiropas mēroga novērtēšana, monitorings un mazināšana”) mērķis ir sagatavot pirmo visaptverošo Eiropas mēroga novērtējumu par ķīmisko vielu, to maisījumu, kā arī to kopīgas sastopamības ar patogēniem un barības trūkumu kaitīgo iedarbību uz bitēm vientuļniecēm, kamenēm un medus bitēm (<https://cordis.europa.eu/project/id/773921>). Projekts norisinās sadarbībā ar Eiropas Pārtikas nekaitīguma iestādi (EFSA).

Vairāki Eiropas inovāciju partnerības lauksaimniecības ražīgumam un ilgtspējai (<https://ec.europa.eu/eip/agriculture/>) darbības grupas projekti nodarbojas ar apputeksnētājiem un, konkrētāk, ar medus bišu ražojošo darbību un bišu veselību.

Savvaļas apputeksnētāji ir netieši aplūkoti Augu aizsardzības līdzekļu regulas noteikumos par blakussugu posmkājiem.

08. Ar nulles piesārņojuma stratēģiju, stratēģiju “no lauka līdz galdam” un Biodaudzveidības stratēģiju Komisija vēlas samazināt atkarību no pesticīdiem un stimulē ķīmiskas vielas nesaturošu, zema riska alternatīvu ieviešanu. Turklāt ES atbalsta arī jaunu augu aizsardzības līdzekļu pētījumus, kā arī pētījumus par iespējam plašāk izmantot rādītājus pesticīdu radītā riska laika gaitā notiekošo izmaiņu mērīšanai Eiropā.

Saskaņotais riska rādītājs Nr. 1, ko aprēķina, reizinot augu aizsardzības līdzekļu tirgū laisto aktīvo vielu daudzumu ar svērto koeficientu, rāda, ka pesticīdu radītais risks cilvēku veselībai un videi Eiropas Savienībā laikposmā no 2011. līdz 2017. gadam ir samazinājies par 20 %.

APSVĒRUMI

17. Eiropas pļavas tauriņu indeksa problēma ir nepilnīgā pārstāvība. Šobrīd pļavas tauriņu indeksa pamatā ir monitoringa dati no 14 valstīm, turklāt 75 % monitoringa vietu atrodas tikai 3 valstīs — Apvienotajā Karalistē, Nīderlandē un Vācijā. Pat neiekļaujot Apvienoto Karalisti, ES rietumvalstis veido 74 % transektu. Ziemeļeiropa (14 %), Dienvideiropa (11 %) un Austrumeiropa (1 %) ir nepietiekami pārstāvētas¹.

Lai palielinātu valstu skaitu, kurās tiek veikts monitorings, Komisija uzsāka izmēģinājuma projektu (*Assessing Butterflies in Europe – ABLE*, <https://butterfly-monitoring.net/able>).

2. izcēlums — Apputeksnētāju iniciatīva ne vienmēr veicināja izmaiņas galvenajās politikas jomās un pasākumos

Darbība 4.C: prioritārās rīcības plānu (PRP) veidne tika izstrādāta 2017. gadā, un tajā nebija iespējams iekļaut prasību noteikt pasākumus apputeksnētājiem, jo 4.C darbība tika noteikta vēlāk — 2018. gada otrajā ceturksnī. Neskatoties uz to, pēc apputeksnētāju iniciatīvas pieņemšanas Komisija mudināja dalībvalstis PRP veidnes iedaļā par PRP pasākumu socioekonomiskajiem ieguvumiem paredzēt pasākumus attiecībā uz apputeksnētājiem.

Darbība 5.C:

Trīs no deviņiem KLP konkrētajiem mērķiem attiecas uz klimatu un vidi, tostarp konkrētais mērķis f): “veicināt bioloģiskās daudzveidības aizsardzību, uzlabot ekosistēmu pakalpojumus un saglabāt dzīvotnes un ainavas”.

Šis mērķis ietver apputeksnētāju un apputeksnēšanas pakalpojumu aizsardzību.

Laikposmā no 2022. līdz 2027. gadam dalībvalstis būs ieguvējas no lielākas subsidiaritātes un elastības tādu pasākumu izstrādē, īstenošanā un atbalstīšanā, kuri ir labāk piemēroti to vajadzībām saskaņā ar stratēģiskajiem KLP plāniem. Dalībvalstīm un ieinteresētajām personām tā ir iespēja izstrādāt un īstenot tieši apputeksnētājiem paredzētus pasākumus, citstarp ar kopīgām un uz rezultātiem balstītām shēmām. Turklāt Komisijas priekšlikumā attiecībā uz KLP laikposmam pēc 2020. gada dalībvalstīm ir skaidri noteikts pienākums ņemt vērā nacionālos vides plānus, kā arī to mērķus, kas izriet no Savienības tiesību aktiem.

22. Komisija panāca visas nepieciešamās iekšējās vienošanās attiecībā uz iniciatīvas īstenošanu. Tika skaidri noteiktas lomas un pienākumi un netika konstatēta neviena iekšējās pārvaldības problēma. Koordinācijas grupā bioloģiskās daudzveidības un dabas jomā, kura ir ES bioloģiskās daudzveidības stratēģijas līdz 2020. gadam īstenošanas pārvaldības platforma, Komisija regulāri informē dalībvalstis un ieinteresētās personas par iniciatīvas īstenošanas gaitu. Pilnīgu datu neesamība par apputeksnētājiem un to problēmām liedz iespēju noteikt konkrētus mērķus, kurus sasniegt ar dažādām darbībām. Pati pirmā iniciatīvas darbība paredz novērst šo trūkumu.

¹ No Eiropas dienvidu valstīm vienīgi Spānija ir daļēji pārstāvēta; Portugāle, Itālija, Grieķija, Malta un Kipra nav pārstāvētas. Austrumeiropas valstu pārstāvība ir kritiski zema — ar 12 un 8 transektiem ir pārstāvētas attiecīgi Rumānija un Slovēnija; visas pārējās Austrumeiropas valstis izlasē nav iekļautas. No Ziemeļvalstīm nav pārstāvētas Dānija un Igaunija; lielākā daļa transektu ir Zviedrijā. (Skatīt *van Sway et al* 2017).

25. Lielākā daļa zināmo apputeksnētāju sugu (tostarp daudzas no visapdraudētākajām apputeksnētāju sugām) ir saistītas ar Dzīvotņu direktīvā uzskaitītajiem dzīvotņu veidiem un tādēļ tās ir ieguvējas no aizsardzības, pārvaldības un atjaunošanas pasākumiem, kas tiek īstenoti saskaņā ar direktīvu.

26. Pētījums “The impact of Natura 2000 on non-target species, assessment using volunteer-based biodiversity monitoring” pierādīja, ka dalībvalstu centieni laikposmā no 2007. līdz 2013. gadam nebija pietiekami, lai apturētu tauriņu sugu vispārējo iznīkšanu *Natura 2000* teritorijās.

29. Konkrētas prasības attiecībā uz apputeksnētājiem PRP veidnē nav iekļautas, jo vairāku konsultāciju kārtu rezultātā veidne bija izstrādāta jau 2017. gadā vēl pirms tika definēta apputeksnētāju iniciatīvas darbība 4.C. Neskatoties uz to, dažu valstu PRP ir iekļauti konkrēti pasākumi attiecībā uz apputeksnētājiem. Piemēram, Nīderlandes PRP ir paredzēti līdzekļi 500 000 EUR gadā nacionālās apputeksnētāju stratēģijas īstenošanai.

Sniedzot atgriezenisko saiti par nacionālo PRP projektiem, Komisija aktīvi mudināja dalībvalstis iekļaut savos PRP stratēģijas vai pasākumus, kas attiektos tieši uz apputeksnētājiem.

32. Kaut arī Komisija uzskata, ka lauksaimniecības intensivitātes paaugstināšana būtiski ietekmē apputeksnētāju stāvokļa pasliktināšanos, tā vēlas uzsvērt, ka lauksaimniecības zemju neapsaimniekošana arī var palielināt spiedienu uz apputeksnētājiem teritorijās, kurās tiek izmantoti ekstensīvi lauksaimniecības paņēmieni, kas ļauj saglabāt svarīgas daļēji dabiskās dzīvotnes savvaļas apputeksnētājiem.

KLP regulējumā 2014.–2020. gadam ir iekļautas prioritātes, kas tieši attiecas uz ekosistēmu un bioloģiskās daudzveidības atjaunošanu, saglabāšanu un uzlabošanu. Tas nodrošina pamatu darbībām, kuru mērķis ir radīt apputeksnētājiem labvēlīgus apstākļus.

Komisijas priekšlikumā KLP laikposmam pēc 2020. gada ir pastiprināta bioloģiskās daudzveidības prioritāte, turklāt priekšlikums dod iespēju īstenot vērienīgāku politiku, nosakot rezultātu un ietekmes rādītājus politikas ietekmei uz bioloģisko daudzveidību, dzīvotnēm, ekosistēmām un ainavām, kas visi ir apputeksnētājiem svarīgi elementi.

Skatīt arī atbildi uz 2. izcēlumu.

33. Komisijas kopējā atbilde uz 33. punktu un 4. izcēlumu

Ja tiek konstatēts, ka lauksaimnieks neievēro ES tiesību aktu noteikumus, tostarp vides noteikumus, saņemtie KLP maksājumi saskaņā ar savstarpējās atbilstības sistēmu var tikt samazināti atbilstoši pārkāpuma smagumam. Šāds samazinājums var būt robežās no 1 % līdz 100 %. Praksē lielākā daļa pārkāpumu ir netīši un nav smagi, tādēļ noteiktās savstarpējās atbilstības sankcijas ir robežās no 1 % līdz 5 %.

Vairāki noteikumi ir izklāstīti ES direktīvās un regulās (obligātās pārvaldības prasības — OPP), savukārt savstarpējā atbilstība palīdz paaugstināt lauksaimnieku informētību par pienākumu ievērot šo ES tiesību aktu noteikumus. Vēl citi noteikumi ir izklāstīti KLP (laba lauksaimniecības un vides stāvokļa standarti — LLVS) un dalībvalstīm ir jānosaka nacionālie standarti, tos pielāgojot vietējiem apstākļiem un vajadzībām. Ja, pamatojoties uz pieredzi, dalībvalstis secina, ka bioloģiskās daudzveidības ieguvumi, tostarp ieguvumi apputeksnētājiem, nav sasniegti, tām ir plaša rīcības brīvība pielāgot šos noteikumus, ko lauksaimniekiem piemēro kā obligātās pārvaldības prasības vai laba lauksaimniecības un vides stāvokļa standartus.

Savstarpējā atbilstība nav vienīgais bioloģiskās daudzveidības stāvokli veicinošais elements un savstarpējās atbilstības iedarbība nav konkrēti izmērāma ar rezultātiem vai ietekmes rādītājiem, jo tie ataino tendences, ko veido daudzi faktori. Šī iemesla dēļ atsevišķu instrumentu, piemēram,

savstarpējās atbilstības, īstenošanas mērīšanai Komisija izmanto iznākuma rādītājus, nevis ietekmes rādītājus.

Tāpēc Komisija uzskata, ka savstarpējā atbilstība sasaistē ar citiem KLP instrumentiem labvēlīgi ietekmē lauksaimniecības zemju bioloģisko daudzveidību.

34. Komisijas kopējā atbilde uz 34. punktu (5. izcēlums) un 35., 36. un 37. punktu

Zaļināšana ir atbalsta shēma tiešo maksājumu paspārnē, kuras mērķis ir atalgot lauksaimniekus par sabiedrisko labumu, ko tie nodrošina, ievērojot šādus trīs pasākumus: ilggadīgo, tostarp ekoloģiski visjutīgāko, zālāju aizsardzība, kultūraugu dažādošana un ekoloģiski nozīmīgu platību (ENP) uzturēšana noteiktā procentuālā daļā aramzemes. Komisijas sagatavotajā 2016. gada novērtējumā par zaļināšanu bija secināts, ka šim instrumentam ir ievērojams potenciāls, it īpaši pateicoties tā plašajam pārklājumam (77 % no kopējās lauksaimniecībā izmantotās zemes), taču dalībvalstis un lauksaimnieki pilnībā neizmantoja šo potenciālu. Tādēļ pēc šī novērtējuma Komisija ieviesa virkni uzlabojumu, it īpaši, aizliedzot pesticīdu izmantošanu ENP no 2018. gada. Šajā aizliegumā ir skaidri minēta ražīga lauksaimniecības zeme, jo pesticīdu izmantošanas risks uz neražīgas zemes ir ļoti zems.

Ja, pamatojoties uz pieredzi, dalībvalstis secina, ka bioloģiskās daudzveidības ieguvumi, tostarp ieguvumi apputeksnētājiem, nav sasniegti, tām ir plaša rīcības brīvība pielāgot šos noteikumus, ko lauksaimniekiem piemēro saistībā ar zaļināšanu.

Zaļināšana nav vienīgais bioloģiskās daudzveidības stāvokli veicinošais elements un zaļināšanas iedarbība nav konkrēti izmērāma ar rezultātiem vai ietekmes rādītājiem, jo tie ataino tendences, ko veido daudzi faktori. Šī iemesla dēļ atsevišķu instrumentu, piemēram, zaļināšanas, mērīšanai Komisija izmanto iznākuma rādītājus, nevis ietekmes rādītājus.

Tādēļ Komisija uzskata, ka esošai zaļināšanai ir potenciāls sekmēt bioloģisko daudzveidību, tai skaitā attiecībā uz apputeksnētājiem.

Tomēr šis potenciāls netika pilnībā izmantots un nākamā perioda KLP priekšlikumā ir mēģināts šo trūkumu novērst.

35. Zemsvītras piezīme attiecas uz ārējā novērtējuma atbalsta pētījumu. Komisijas novērtējums ir dienestu darba dokuments SWD (2018) 478 final.

Šā dienestu darba dokumenta 57. lappusē un atbalsta pētījuma 125. un 227. lappusē ir teikts:

Analīze rāda, ka ES-28 valstīm ENP elements ar potenciālu panākt vislielāko neto pozitīvo ietekmi ir papuvju variants, kurā papuve sastāv no rugājiem ar dabiski ataugošām nezālēm vai savvaļas sēklu sajaukumu. Neto ieguvumus var nodrošināt arī daudzgadīgās lopbarības kultūras slāpekļsaistītājas, dažas ainavas iezīmes (piemēram, laukmales, dzīvžogi, koki, dīķi un grāvji), buferjoslas un laukmales.

Arī ārējā novērtējuma atbalsta pētījumā par KLP ietekmi uz bioloģisko daudzveidību (dienestu darba dokuments ir izstrādes procesā) ir teikts: “Papuvē atstāta zeme, kura ir bioloģiskajai daudzveidībai vislabvēlīgākais ENP veids...” (81. lpp.).

37. Komisija uzskata, ka kopumā lauksaimniekiem nav stimula lietot pesticīdus uz laukmalām, buferjoslām un citām neražīgām ainavas iezīmēm, jo tajās neaug kultūras, kuras būtu jāaizsargā. Turklāt saskaņā ar direktīvu par pesticīdu ilgtspējīgu lietošanu dalībvalstis var savos nacionālajos rīcības plānos noteikt noklusējuma buferjoslas gar konkrētām teritorijām (piemēram, gar ūdenstecēm). Ja dalībvalstis to uzskata par nepieciešamu, tām ir augu aizsardzības līdzekļu atļaujās jānosaka konkrēti pienākumi attiecībā uz riska mazināšanas pasākumiem, kuri lauksaimniekiem ir jāievēro

(piemēram, noplūdes samazināšanas līdzekļi vai lauka buferzonas, kurās neveic smidzināšanu). Faktiski dalībvalstis visai bieži nosaka šādus ierobežojumus, lai aizsargātu ūdensteces un/vai lauku blakus zonas no aizplūšanas.

38. Agrovides un klimata pasākumi jau gadiem ir viens no galvenajiem KLP instrumentiem, lai mudinātu lauksaimniekus ieviest vai turpināt izmantot tādu lauksaimniecības praksi, kas pārsniedz obligātās prasības un veicina vides, ainavu, bioloģiskās daudzveidības un dabas resursu aizsardzību un uzlabošanu. Laikposmā no 2014. līdz 2020. gadam agrovides un klimata pasākumiem dalībvalstis novirzīja 16 % no visa ES finansējuma lauku attīstībai. Pateicoties tam, kā arī atbalstam bioloģiskajai lauksaimniecībai un *Natura 2000*, ir izveidojusies situācija, kur vairāk nekā 17 % no ES lauksaimniecībā izmantojamās zemes tiek apsaimniekota, izmantojot tādu lauksaimniecības praksi, kas veicina bioloģisko daudzveidību, ieskaitot apputeksnētājus, un kura saņem atbalstu saskaņā ar šiem pasākumiem. Šī prakse ietver ekoloģiski vērīgus lauksaimniecības paņēmienus, kas pārsniedz savstarpējās atbilstības prasības un tādēļ nodrošina papildu vides sabiedriskos labumus.

39. Kopējā atbilde uz 39. un 40. punktu

Nākamās KLP priekšlikumā ir paredzēts stiprināt savstarpējās atbilstības noteikumus ar stingrāku nosacījumu sistēmu citstarp attiecībā uz bioloģisko daudzveidību un pesticīdiem, nosakot jaunas OPP un LLVS standartus, kā arī sapludinot zaļināšanas pienākumus pastiprinātā formā. Turklāt šo mērķi palīdzēs sasniegt ekoshēmas, kas ir vides aizsardzības nolūkā izveidota jauna shēma tiešo maksājumu paspārnē.

Attiecībā uz agrovides un klimata pasākumiem Komisijas priekšlikumā ir ierosināta virkne citu uzlabojumu:

- kopā ar dalībvalstu atbalstu kolektīvām shēmām un uz rezultātiem balstītām shēmām priekšlikums atbalsta divas pieejas, kas var palīdzēt panākt būtiskus vides sabiedrisko labumu kvalitātes uzlabojumus lielākā mērogā un izmērāmā veidā. Abas pieejas var sniegt lielus ieguvumus apputeksnētājiem, jo tie darbojas ainavas mērogā, nevis zemes gabalu līmenī;

- pamatotos un izņēmuma gadījumos priekšlikums dod iespēju parakstīt agrovides un klimata saistības uz īsāku laiku, nevis no pieciem līdz septiņiem gadiem, ja šāds īsāks laiks ir pietiekams, lai vides ieguvumi materializētos. Tas nodrošina papildu elastību potenciālajiem ieguvējiem no agrovides un klimata pasākumiem, paaugstinot šo pasākumu pievilcību;

- priekšlikumā ir paredzēts iemaksu likmes paaugstinājums agrovides un klimata saistībām un citām atbilstīgām saistībām, piemēram, attiecībā uz bioloģisko lauksaimniecību, *Natura 2000* maksājumiem, un neienesīgiem ieguldījumiem, kas paaugstina to pievilcību.

Augstos mērķus attiecībā uz apputeksnētājiem nebūs iespējams sasniegt tikai ar atsevišķiem instrumentiem, bet gan tos kombinējot. Lauksaimniecisko konsultāciju pakalpojumu ietvaros sniegtās konsultācijas būs vēl viens svarīgs elements, lai palīdzētu lauksaimniekiem sākt izmantot praksi, kas būtu labvēlīga citstarp arī apputeksnētājiem.

43. Paredzams, ka herbicīdu lietošanas aizstāšanai ar mehānisku ravēšanu būs tāda pati ietekme uz ziedu resursu daudzumu un daudzveidību.

44. Augu aizsardzības līdzekļu regulas konkrētie noteikumi par blakussugu posmkājiem papildus bitēm aptver arī kukaiņu sugas. Šajos noteikumos netieši ir paredzēta arī savvaļas apputeksnētāju aizsardzība.

46. Komisija vēlas atzīmēt, ka tā ir pielikusi ievērojamas pūles, lai saskaņotu medus bišu risku novērtēšanas procedūru ar juridiskajām prasībām.

Komisija uzsver, ka vadlīnijas tika pieņemtas 2002. gadā, proti, pirms regulas pieņemšanas 2009. gadā. Attiecīgi tās nav iespējams saskaņot ar regulu.

47. 2002. gada vadlīnijās ir aplūkots kukaiņu augšanas regulatoru un citu aktīvo vielu radītais risks kāpuriem, kas var izraisīt negatīvas ilgtermiņa sekas stropu veselībai. Šādos gadījumos ir nepieciešami pierādījumi, kas apstiprina, ka ilgtermiņā nav negatīvu seku stropu veselībai. (Skatīt 2002. gada vadlīniju 4.3. iedaļu).

53. Komisija uzsver, ka pilnvaru piešķiršana EFSA bija daļa no plašāka risinājuma. Faktiski šīs pilnvaras tika piešķirtas pēc dalībvalstu vairākuma lūguma, turklāt dažas dalībvalstis to izvirzīja kā nosacījumu, lai tās atbalstītu vienoto principu izmaiņas, kas būtu ļāvušas īstenot to norādījumu daļu, kas attiecas uz akūto toksiskumu medus bitēm. Eiropas Parlaments 2019. gada oktobrī iebilda pret šīm vienoto principu izmaiņām.

Komisija arī atzīmē, ka tā nelūdza EFSA veikt agrāku vadlīniju pārskatīšanu, jo 2013. gada ierobežojumi attiecībā uz trīs neonikotinoīdiem, par kuriem tiesvedība turpinājās vēl līdz 2018. gadam, tika noteikti, balstoties uz EFSA izvērtējumu, kas bija pamatā arī 2013. gada vadlīnijām. Turklāt Komisija tajā laikā uzskatīja, ka 2013. gada vadlīnijas bija jaunākie (modernākie) pieejamie EFSA zinātniskie ieteikumi par šo tematu.

54. Komisija vēl nav noteikusi prasību pieteikumu iesniedzējiem izmantot pēc 2013. gada izstrādātas testēšanas metodes, jo dalībvalstis vēl nav apstiprinājušas vadlīnijas.

55. Attiecībā uz konkrētā medus bišu aizsardzības mērķa pārskatīšanu pirmā apspriede ar dalībvalstīm notika 2020. gada 6. martā.

Plānots, ka EFSA 2013. gada vadlīnijās noteikto konkrēto aizsardzības mērķu pārskatīšana tiks pabeigta 2020. gada maijā. Pārskatīšanas gaitā tiks apspriesti konkrēti medus bišu, kameņu un bišu vientuļnieču aizsardzības mērķi.

56. “Horizon 2020” 2. sabiedriskas nozīmes uzdevuma 2016. gada uzaicinājuma ietvaros atlasītā projekta “PoshBee” mērķis ir sagatavot pirmo visaptverošo Eiropas mēroga novērtējumu par ķīmisko vielu, to maisījumu, kā arī to kopīgas sastopamības ar patogēniem un barības trūkumu kaitīgo iedarbību uz bitēm vientuļniecēm, kamenēm un medus bitēm divās nozīmīgās augkopības sistēmās (<https://cordis.europa.eu/project/id/773921>). Projekts tiek īstenots sadarbībā ar EFSA.

Komisija arī atbalsta “Horizon 2020” paspārnē notiekošās pētniecības darbības, ar kurām paredzēts testēt un izstrādāt integrētas pieejas, lai ar speciālu pētniecības projektu 2. sabiedriskas nozīmes uzdevuma 2018.–2020. gada darba programmas ietvaros (skatīt SFS-04-2019-2020) virzītu tālāk novērtējumu par augu aizsardzības līdzekļu (AAL) un to metabolītu ietekmi uz augu, cilvēku, dzīvnieku un ekosistēmu veselību.

Komisija norāda, ka augu aizsardzības līdzekļiem noteiktās pašreizējās datu prasības (Regula Nr. 284/2013) paredz arī akūtā toksiskuma testu bitēm. Tādēļ tie augu aizsardzības līdzekļi, kuri satur vairāk nekā vienu aktīvo vielu, jau ir testēti dalībvalstu līmenī nacionālo atļauju saņemšanai.

58. Bišu aizsardzības nolūkā Komisija 2013. gada aizliedza arī fipronila izmantošanu.

Turklāt pēc ierobežojumu noteikšanas 2018. gada aprīlī pieteikumu iesniedzēji atsauca savus pieteikumus klotianidīna un tiametoksama apstiprinājuma atjaunošanai, bet attiecībā uz imidakloprīdu netiks iesniegts neviens pieteikums. Komisija 2020. gada janvārī neatjaunoja tiakloprīda apstiprinājumu.

62. Augu aizsardzības līdzekļu regulā nav noteikts, ka Komisijai ir pienākums uzsākt šādus pētījumus. Neskatoties uz to, vairāki pētniecības projekti jau tika pabeigti līdz 2019. gadam vai arī ir plānošanas vai īstenošanas posmā ².

7. izcēlums - Īpašais ziņojums Nr. 05/2020 “Augu aizsardzības līdzekļu ilgtspējīga lietošana: ierobežots progress risku novērtēšanā un samazināšanā”

Dalībvalstu iestādes gādā, lai profesionālie lietotāji ievērotu prasību piemērot IAA principus. Lai varētu pieņemt lēmumu par ievērošanu vai neievērošanu, dalībvalstu iestādēm būtu jāizmanto skaidri vērtēšanas kritēriji.

Saskaņā ar subsidiaritātes principu IAA vispārējo principu pārveidošana praktiskos kritērijos ir dalībvalstu pienākums, savukārt Komisija turpinās sniegt atbalstu dalībvalstīm šajā sakarā.

SECINĀJUMI UN IETEIKUMI

65. Tiesisko regulējumu un tajā noteiktās Komisijas rīcības robežas ir apstiprinājis Eiropas Parlaments un Padome.

1. ieteikums. Izvērtēt nepieciešamību pēc konkrētiem pasākumiem, kas vērsti uz savvaļas apputeksnētājiem

a) Komisija piekrīt šim ieteikumam.

Komisija līdz 2020. gada beigām veiks ES apputeksnētāju iniciatīvas pārskatīšanu un, balstoties uz tās rezultātiem, apsvērs turpmāko rīcību attiecībā uz apputeksnētājiem 2021. gadā.

b) Komisija piekrīt šim ieteikumam.

² 1) Faktu lapa par pētniecību un inovāciju augu veselības jomā (tai skaitā IAA, alternatīvas pesticīdiem un jaunie kaitēkļi un slimības) https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/food-farming-fisheries/farming/documents/factsheet-agri-plant-health_en.pdf

Piemēram: *EUCLID* mērķis bija izstrādāt noturīgākas augu aizsardzības metodes, lai mazinātu pesticīdu izmantošanas sekas. Projekts norisinājās no 2015. gada septembra līdz 2019. gada septembrim.

2) Ar IAA, pesticīdiem, kaitēkļiem un slimībām visās “Horizon 2020” sastāvdaļās (*Marie Curie*, EPP u. c.) saistītu desmit pētniecības projektu un to rezultātu publikācija) <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/cc7026c4-56b6-11ea-aece-01aa75ed71a1/language-en/format-PDF/source-117749527>

Piemēram: projekta *nEUROSTRESSPEP* mērķis bija noteikt “zaļākus” insekticīdus, pavēršot kukaiņu hormonus pret viņiem pašiem. Projekts ilga no 2015. gada jūnija līdz 2019. gada maijam.

3) Faktu lapa par ekoloģiskām pieejām un pētniecību un inovāciju bioloģiskās lauksaimniecības jomā (tostarp agroekoloģijas, bioloģiskās lauksaimniecības, ekosistēmu pakalpojumu, agromežsaimniecības, apputeksnēšanas, bioloģiskās kontroles, diversifikācijas jomā) https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/food-farming-fisheries/farming/documents/factsheet-agri-research-ecological-approaches_en.pdf

Piemēram: projekts *ECOSTACK* ilgst kopš 2018. gada septembra. Projekta ietvaros notiek darbs, lai citstarp aprēķinātu dabisko ienaidnieku un apputeksnētāju ietekmi uz vairāku kultūraugu ražu un augsnes un klimatiskajiem apstākļiem, izmeklētu iespējamus bioloģiskās kontroles un apputeksnēšanas pakalpojumu sniedzēju darbību pārklāšanos, izstrādātu uz bioloģiskiem apsverumiem balstītas augu aizsardzības stratēģijas un novērtētu ekosistēmu pakalpojumu sniedzēju jutīguma pret agroķīmijas līdzekļiem lauka statusu un savietojamību ar integrēto augu aizsardzību.

Pārvaldības un monitoringa mehānismi attiecībā uz darbībām, kas vērstas uz apputeksnētājiem, tiks aplūkoti ES Biodaudzveidības stratēģijas 2030. gadam procesā.

68. KLP regulējumā 2014.–2020. gadam ir iekļautas prioritātes, kas tieši attiecas uz ekosistēmu un bioloģiskās daudzveidības atjaunošanu, saglabāšanu un uzlabošanu. Tas nodrošina pamatu darbībām, kuru mērķis ir radīt apputeksnētājiem labvēlīgus apstākļus. KLP priekšlikumos laikposmam pēc 2020. gada ir arī iekļauts konkrēts mērķis aizsargāt bioloģisko daudzveidību, ekosistēmu pakalpojumus, dzīvotnes un ainavas, sniedzot dalībvalstīm plašu rīcības brīvību izstrādāt apputeksnētājiem labvēlīgas darbības. Dalībvalstīm būs jāpierāda, ka to plānos ir paredzēti lielāki centieni vides jomā.

2. ieteikums. Uzlabot savvaļas apputeksnētāju aizsardzībai paredzēto darbību integrēšanu ES politikas instrumentos, kas pievēršas bioloģiskās daudzveidības saglabāšanai un lauksaimniecībai

a) Komisija piekrīt šim ieteikumam.

b) Komisija daļēji piekrīt šim ieteikumam.

Pētījuma ziņojumā par KLP ietekmes uz bioloģisko daudzveidību novērtējumu ir sniegta analīze par esošo KLP instrumentu un pasākumu efektivitāti, potenciālu un it īpaši trūkumiem attiecībā uz vispārējo bioloģisko daudzveidību, iekļaujot arī dažas atsaucis uz apputeksnētājiem (ESQ 6, 103. lpp.). Šī analīzes mērķis ir arī novērtēt pasākumu ietekmi uz apputeksnētājiem, jo apputeksnētāji ir neatņemama bioloģiskās daudzveidības daļa. Novērtējumu papildinās pētījuma ziņojums saistībā ar ES apputeksnētāju iniciatīvas 5.A darbību. Komisija izmantos šo pētījuma ziņojumu un turpinās apzināt savvaļas apputeksnētājiem labvēlīgu paraugpraksi.

c) Komisija piekrīt šim ieteikumam.

Kamēr KLP stratēģiskajiem plāniem būs jāpierāda to pienesums vispārīgo un konkrēto KLP mērķu sasniegšanā, tostarp attiecībā uz mērķi aizsargāt bioloģisko daudzveidību, ekosistēmu pakalpojumus, dzīvotnes un ainavas, kopējā lauksaimniecības politikā laikposmam pēc 2020. gada dalībvalstīm būs lielāka rīcības brīvība noteikt savus intervences pasākumus. Tādēļ dalībvalstu ierosināto intervencu un apsaimniekošanas prakšu izvēle un uzbūve būs balstīta nevis uz iepriekš noteiktām praksēm, bet gan uz savas valsts vides stāvokļa analīzēm, kas ļaus noteikt vajadzības, tostarp attiecībā arī uz apputeksnētājiem, ja tas ir aktuāli konkrētā teritorijā, un šīs analīzes tiks apskatītas KLP stratēģiskajos plānos. Šiem plāniem būs jāpierāda to pienesums attiecīgajos vides tiesību aktos noteikto mērķu un uzdevumu sasniegšanai. Būs jāņem vērā arī tie stratēģiju mērķi, kas noteikti saskaņā ar zaļo kursu un kuri ir nozīmīgi kopējai lauksaimniecības politikai.

KLP plānu izvērtēšanas gaitā Komisija novērtēs, vai ierosinātās intervences un apsaimniekošanas prakses sasaistē viena ar otru, nevis nošķirtas viena no otras, spēj īstenot savu potenciālu un efektivitāti, sekmējot KLP konkrēto mērķu sasniegšanu, plānā noteikto dalībvalstu konkrēto vajadzību apmierināšanu un izvirzīto mērķu sasniegšanu un uzdevumu izpildi.

69. Pēc ievērojamām pūlēm Komisijai 2019. gada jūlijā izdevās panākt pietiekamu dalībvalstu atbalstu vienoto principu grozīšanai, kas būtu devusi iespēju īstenot ar akūto toksiskumu medus bitēm saistītās EFSA 2013. gada bišu vadlīniju daļas. Eiropas Parlaments 2019. gada oktobrī iebilda pret šo priekšlikumu.

3. ieteikums. Uzlabot savvaļas apputeksnētāju aizsardzību pesticīdu riska novērtēšanas procesā

a) Komisija piekrīt šim ieteikumam.

b) Komisija piekrīt šim ieteikumam.

Revīzijas darba grupa

ERP īpašajos ziņojumos tiek atspoguļoti rezultāti, kas iegūti, revidējot ES politikas jomas un programmas vai ar pārvaldību saistītus jautājumus konkrētās budžeta jomās. ERP atlasa un izstrādā šos revīzijas uzdevumus tā, lai tiem būtu pēc iespējas lielāka ietekme, konkrēti, tiek ņemts vērā risks, kādam pakļauta lietderība vai atbilstība, attiecīgo ienākumu vai izdevumu apjoms, paredzami notikumi, kā arī politiskās un sabiedrības intereses.

Šo lietderības revīziju veica ERP locekļa *Samo Jereb* vadītā I apakšpalāta “Dabas resursu ilgtspējīga izmantošana”. Viņš arī vadīja revīziju, un viņam palīdzēja biroja atašejs *Jerneja Vrabič*; atbildīgais vadītājs *Robert Markus*, darbuzdevuma vadītāja *Mihaela Văcărașu*; revidenti *Greta Kapustaitė*, *Anna Sfiligoi* un *Radostina Simeonova*. Lingvistisko atbalstu sniedza *Richard Moore* un *Fiona Urquhart*.

No kreisās: *Anna Sfiligoi*, *Samo Jereb*, *Mihaela Văcărașu*, *Greta Kapustaitė* un *Jerneja Vrabič*.

Grafiks

Notikums	Datums
Revīzijas plāna pieņemšana / revīzijas sākums	18.9.2019.
Ziņojuma projekta oficiāla nosūtīšana Komisijai (vai citai revidējamai vienībai)	14.4.2020.
Galīgā ziņojuma pieņemšana pēc revīzijas konstatējumu saskaņošanas procedūras	17.6.2020.
Komisijas (vai citas revidējamās vienības) oficiālo atbilžu saņemšana visās valodās	1.7.2020

AUTORTIESĪBAS

© Eiropas Savienība, 2020. gads.

Eiropas Revīzijas palātas (ERP) atkalizmantošanas politiku īsteno ar [Eiropas Revīzijas palātas Lēmumu Nr. 6–2019](#) par atvērto datu politiku un dokumentu atkalizmantošanu.

Ja vien nav norādīts citādi (piem., individuālās autortiesību norādēs), ERP saturs, kurš pieder ES, ir licencēts saskaņā ar šādu starptautisku licenci: [Creative Commons Attribution 4.0 International \(CC BY 4.0\) licence](#). Tas nozīmē, ka atkalizmantošana ir atļauta, ja tiek sniegtas pienācīgas atsauces un norādītas izmaiņas. Atkalizmantošana nedrīkst sagrozīt dokumentu sākotnējo nozīmi vai jēgu. ERP nav atbildīga par atkalizmantošanas sekām.

Jums ir jānoskaidro papildu tiesības, ja konkrētā saturā attēlotas identificējamas privātpersonas, piem., attiecībā uz ERP darbinieku fotoattēliem, vai ja tas ietver trešās personas darbu. Ja atļauja ir saņemta, tā atceļ iepriekš minēto vispārējo atļauju un skaidri norāda uz visiem izmantošanas ierobežojumiem.

Lai izmantotu vai reproducētu saturu, kas nepieder ES, jums var būt jāprasa atļauja tieši autortiesību īpašniekiem.

Programmatūra vai dokumenti, uz kuriem attiecas rūpnieciskā īpašuma tiesības, proti, patenti, preču zīmes, reģistrēti dizainparaugi, logotipi un nosaukumi, nav iekļauti ERP atkalizmantošanas politikā un jums nav licencēti.

Eiropas Savienības iestāžu un struktūru tīmekļa vietnēs, kas izvietotas domēnā europa.eu, ir atrodamas saites uz trešo personu vietnēm. Tā kā ERP šīs vietnes nekontrolē, iesakām rūpīgi iepazīties ar to privātuma un autortiesību politiku.

Eiropas Revīzijas palātas logotipa izmantošana

Eiropas Revīzijas palātas logotipu nedrīkst izmantot bez Eiropas Revīzijas palātas iepriekšējas piekrišanas.

PDF	ISBN 978-92-847-4857-0	1977-5717	doi:10.2865/522107	QJ-AB-20-014-LV-N
HTML	ISBN 978-92-847-4840-2	1977-5717	doi:10.2865/3579	QJ-AB-20-014-LV-Q

Pēdējās desmitgadēs ES ir samazinājies savvaļas apputeksnētāju skaits un daudzveidība. Komisija 2018. gadā sāka koordinēt savu pieeju savvaļas apputeksnētāju iznīkšanas apturēšanai un nāca klajā ar apputeksnētāju iniciatīvu. Mēs konstatējam, ka tam bija maza ietekme uz iznīkšanas apturēšanu un ka iniciatīvas mērķu sasniegšanai nepieciešama labāka pārvaldība. Turklāt bioloģiskās daudzveidības un lauksaimniecības politikas jomās un tiesību aktos par pesticīdiem nebija iekļauti pienācīgi savvaļas apputeksnētāju aizsardzības pasākumi. Mēs sniedzam ieteikumus, kuru mērķis ir uzlabot esošajās ES politikas jomās un tiesību aktos noteikto savvaļas apputeksnētāju aizsardzību.

ERP īpašais ziņojums saskaņā ar LESD 287. panta 4. punkta otro daļu.

EIROPAS
REVĪZIJAS
PALĀTA

Eiropas Savienības
Publikāciju birojs

EIROPAS REVĪZIJAS PALĀTA
12, rue Alcide De Gasperi
1615 Luxembourg
LUXEMBOURG

Tālrunis: +352 4398-1

Uzziņām: eca.europa.eu/lv/Pages/ContactForm.aspx

Tīmekļa vietne: eca.europa.eu

Twitter: @EUAuditors